

Mas tednik

kulturno - politično glasilo

Kronika

svetovnih in domačih dogodkov

7. leto / številka 11

V Celovcu, dne 17. marca 1955

Cena 1 šilling

Gospodarski obračun

V avstrijski notranji politiki se je v teku februarja pojavil neki nemir v zvezi z naraščanjem cen. Zgledalo je, da se bo pričelo novo premikanje cen in plač in bomo zopet tam, kjer smo bili pred štirimi leti.

Zvezni kancler inž. Raab je stvarno predložil položaj in spravi k zeleni mizi vse, ki so bili zainteresirani na povšanih cenah in na povšanih plačah. Tako so sedeli zastopniki Kmetijske in Trgovske zbornice ter Delavske zbornice in delavskih sindikatov ob isti mizi. Pri teh razgovorih in pogajanjih pa je prišlo v razmerno kratkem času do sporazuma in to v tem smislu, da bi bilo celotnemu gospodarstvu največ pomagano, če ostanejo cene in plače iste oziroma se zabrani premikanje enih in drugih.

V sredo, dne 9. marca, je podal kancler v parlamentu sliko celotnega avstrijskega gospodarstva. V tem govoru je kancler nakazal gospodarski napredek zadnjih let, poudaril stabilizacijo šilinga, izravnava oziroma celo aktivnost avstrijske trgovske bilance, to se pravi, dejstvo, da Avstrija več izvažata kakor uvažata; končno je naglasil velik donos tujkega prometa.

Ta obširni gospodarski obračun v parlamentu seve ni mogel preko dejstva, da je tudi avstrijsko kmetijstvo bistveno doprineslo do izravnave trgovske bilance, saj se je posrečilo ravno temu kmetijstvu, da do 85 odstotkov zadosti potrebam vsega avstrijskega prebivalstva.

Razume se, da je kancler naglasil pri tem tudi doprinos delavcev, ki so na gradbiščih in v tovarnah doprinesli svoj del storilnosti, ki je v enaki meri zdravilno vplivala na celotno državno gospodarstvo. Ne spominjamo se, da bi katerikoli zvezni kancler prve ali druge republike imel upravičeno možnost podati parlamentu tako povoljno gospodarsko sliko, kakor je to mogel storiti kancler inž. Raab 9. marca 1955.

Za 10. marec je bila nato predvidena razprava v parlamentu. Mogoče je bila ta edinstven pojav v avstrijskem parlamentu in enkratni odraz razmerja med vladnima strankama. Da je OeVP odobrvala kanclerjevo poročilo, ni bilo nič čudnega, da pa so socialisti po svojem govorniku Böhm v polni meri izrazili svoje soglasje, je bilo nekam novo. Poslanec Böhm pa ni govoril le v imenu socialistične stranke, marveč tudi v imenu delavskih organizacij (sindikata) in je tako zadobil njegov govor še večji pomen. Iz te stvarne in resne razprave se je pokazala navezanost podjetnikov na delavce in delavcev na podjetnike. Eni in drugi so za gospodarsko stanovitnost in gospodarski napredek potrebni. Sodelovanje vseh je rodilo gospodarski napredek in ga zagotavlja tudi zanaprej.

Pri vsem se razume, da morajo tudi delavci biti deležni sadov svojega dela. S povišanjem produktivnosti zmogljivosti vsega gospodarstva se mora dvigniti tudi ves narodni dohodek in pri tem dohodku morajo tudi delavci sorazmerno biti udeleženi.

Razveseljiv pojav v avstrijskem gospodarstvu je prav gotovo porast zaposlenih, ki so že v minulem letu prekoračili število dveh milijonov. S pomladjo bo prav gotovo zopet močno padlo število brezposelnih, saj se njihovo število povečuje predvsem iz stroke stavbenih delavcev, ki zaradi vremenskih razmer se ne morejo na stavbišča. V najkrajšem času bo tudi ta zapreka odpadla.

Gradbenih načrtov imamo za to leto veliko vrsto. Stanovanja, ceste, gradnje na državnih železnicah in druga javna poslopja. Vse to znaša nekaj milijard šilingov. To pomeni, da bodo gradbeni delavci neposredno in posredno imeli to leto zopet zadosti dela.

Omejitev izvoza lesa bo istotako lesne ce-

O avstrijski državni pogodbi

Domačo in svetovno politično javnost je zaposlila izjava sovjetskega zunanjega ministra Molotova o avstrijski državni pogodbi. Molotov je že ob priliki zasedanja Višjega sovjeta omenil, da je možna sklenitev avstrijske državne pogodbe še pred sklenitvijo nemške mirovne pogodbe.

Zdaj pa je prišlo do ponovnih pogovorov med sovjetskim zunanjim ministrom Molotovim in avstrijskim poslanikom v Moskvi Bischoffom o avstrijskih vprašanjih. Molotov je kazal pripravljenost za takojšnja pogajanja za avstrijsko državno pogodbo neodvisno od mirovne pogodbe z Nemčijo, vendar se je treba sporazumeti o ukrepih, da se onemogoči priključitev k Nemčiji. In tudi ne vztraja več pri svoji zahtevi s konference v Berlinu, da ne bodo odtegnili zasedbenih čet pred mirovno pogodbo z Nemčijo; zdaj celo predlaga, da zasedbene čete odidejo, seveda pod gotovimi pogoji.

Tudi je sovjetski zunanji minister omenil, da je zdaj čas za pogajanja in da je treba stopiti v stik s pristojnimi osebnostmi avstrijske vlade.

Ta korak sovjetskega zunanjega ministra je izzval zelo neugoden odmev v krogih zapadnega sveta. Ugotavljajo, da je ta sovjetska ponudba veliko prepozna in dvomijo nad njeno iskrenostjo. V tem vidijo poskus prepričati ali vsaj zavlačevati pariške dogo-

vore, ki so Sovjetom skrajno neljubi. Vojaški strokovnjaki so pa tudi mnenja, da hočejo Sovjeti s to svojo sedanjo potezo prekiniti vojaške zveze ameriških čet v južni Nemčiji preko Avstrije z italijanskimi pristanišči.

Na Dunaju

V ministrskem svetu je poročal v torek dr. inž. Figl o pogovorih avstrijskega poslanika v Moskvi s sovjetskim zunanjim ministrom Molotovim, ki jih je imel 25. februarja in 2. marca. Sklenili so o tem obvestiti glavni odbor narodnega sveta in stališče zvezne vlade. Nato pa bodo objavili objavo zvezne vlade.

Politični opazovalci so mnenja, da je treba biti previden pri presoji položaja. Čudijo se, da je sovjetska izjava zbudila toliko zanimanja v Nemčiji, tako da bi človek mogel sklepati, da je to privedlo do večje zmešnjave v nemških krogih, kot bi bilo to mogoče v Avstriji. Nekateri tudi ne priznajo, da bi bila kaka zveza med sklenitvijo avstrijske pogodbe in ratifikacijo pariških dogovorov, možno pa je, da hočejo Sovjeti s tem poskusiti priti do novih pogajanj z zapadnimi velesilami še pred ratifikacijo pariških dogovorov. Nekateri tudi poudarjajo, da je v sovjetski izjavi premalo jasnosti. Pričakujejo, da bo sovjetska politika še naprej agilna.

Sateliti spet na pravi liniji

Ob menjavi vodstva v Sovjetski zvezi imajo zelo neroden položaj satelitske države. Ko je pri zadnji borbi za vrhovno oblast med Hruščevim in Malenkovičim zmagal prvi, oblastniki v satelitskih državah niso mogli tako dovolj slediti spremembam smeri v Moskvi. In spet so dobili krivce, ki morajo priznavati svoje napake in bridko obžalovati zmote, kar je pa navadno nevarno celo za življenje.

Po poročilih iz Madžarske je prišel tam zdaj pod kolesa ministrski predsednik Na-

gy. Prvi tajnik centralnega odbora Rakosi je izjavil, da je prišlo v vodstvu partije spet do edinosti, ki je ni bilo že 18 mesecev. Napake, ki so jih naredili, ker so podcenjevali pomembnost težke industrije, morajo spet poravnati. Kot že znano, je ministrski predsednik Nagy zastopal podobno mnenje kot Malenkovič.

Podobna poročila prihajajo tudi iz Romunije. Sliši se, da bodo spremembe v vladi in ministrskega predsednika Gheorgiu Deja bo zamenjal sedanji obrambni minister Emil Bodnarus. (Reuter)

Kriza v Italiji

Ze nekaj tednov je možno opaziti krizo v Rimu v koalicijskem kabinetu Scelbe, zdaj je pa prišlo do javnih nasprotovanj tudi v vodstvu krščansko-demokratske stranke.

Vodja stranke Fanfani je izdelal program za delo, katerega desno stoječi liberalci odklanjajo. Zahteval je, da se vladna baza razširi; to je mogoče razumeti le tako, da je treba sodelovati z levimi socialisti, ki zdaj paktrajajo s komunisti.

Sedanji vladni šef Scelba se je izrazil za razširitev demokratske baze in za pridobitev nekaj levo stoječih delavcev, vendar pa je odklonil ultimativno zahtevo Fanfanija, da bi takoj razčistil vladno krizo. Izjavil je, da bo toliko čista ostal na vladi, dokler bo imel v parlamentu večino.

ne umirila in omogočila tudi gradbeni industriji in obrtništvu stanovitnost cen.

Pri vseh teh okoliščinah računajo gospodarski strokovnjaki za mirnim razvojem gospodarskih prilik.

Gospodarstvo pa je osnova vsemu političnemu življenju in tako smemo računati, da bo v avstrijski notranji politiki razmerno mirno potekalo in da bo tako zagotovljen potreben košček kruha vsem, ki so voljni delati.

Pri zveznem kanclerju

Za petek, dne 11. marca 1955, je povabil kot odgovor na tozadevno vlogo zvezni kancler g. inž. Julij Raab zastopnike Narodnega sveta koroških Slovencev k razgovoru na Dunaj. Razgovor se je vršil o vseh vprašanih, ki zadevajo koroške Slovence.

K R A T K E V E S T I

V maju bo Churchill obiskal Zapadno Nemčijo, kjer bo na Vnebohod prejel v Aachenu Karlovo nagrado, ki jo podelijo za priznanje posebnih zaslug za združenje Evrope. (UP)

Najdražji indijski gost do zdaj je bil maršal Tito. V indijskem parlamentu je bilo stavljeno to vprašanje, na katerega je Nehru odgovoril, da je stal ta obisk indijsko vlado 300.000 rupij (= skoraj 1,6 milijonov šil). (AP)

Falangisti so ponovno demonstrirali v Madridu. Demonstrirali so proti uvedbi monarhije in tokrat tudi proti — Francu. Očividci so mnenja, da hoče manjša grupa na ta način podkrepiti svoje ambicije. (UP)

Perzijski vladarski par, ki je potoval v Ameriko, se je pred kratkim vrnil domov. Na povratku sta se ustavila tudi v Münchenu, kjer je Soraja obiskala tudi svetovno znano klet s pivom.

V narodni skupščini rdeče Kitajske je 1226 poslancev. Od teh je 147 žensk, kar je dobrih deset odstotkov. V skupščinah posameznih pokrajin pa je 17 odstotkov ženskih zastopnikov.

Prezidij Višjega sovjeta je imenoval deset generalov za maršale Sovjetske zveze. Dekrete je podpisal maršal Vorošilov in predsednik ter tajnik Višjega sovjeta. (TASS)

Na Madžarskem je romalo na svečnico, ki ni več priznan praznik, nad 10.000 ljudi na znano božjo pot Havihegy. Med romarji je bilo tudi več delavcev. Od teh je bilo 53 delavcev iz rudokopa in keramičnih delavnic Zsolnay, ki so zdaj v disciplinarni preiskavi, ker so zaradi romanja opustili delo na svečnico. (Kipa)

Radioaktiven oblak, ki je nastal po atomskih poskusih v Ameriki, je gibal veter proti Evropi. Znanstveniki so trdili, da ne pri naša nobene nevarnosti, pa je bilo mnogim tudi prav, ker se je razpršil nad Atlantskim oceanom. (AP)

Znani britanski fizik profesor C. F. Powell je mnenja, da bo trajala bodoča vojna z atomskim orožjem samo pol ure. Tako učinkovitost pripisuje atomski sili.

Svojevrstno reklamo za ovsene kosmiče dela neka ameriška tvrdka, ki prilaga zavojem z ovsenimi kosmiči listino, da je kupec zavoja lastnik 6,5 kvadratnih cm zemljišča na Alaski. Kdor bi na ta način hotel dobiti 1000 m² zemljišča, kar je pripravno stavbišče, bi moral kupiti poldrug milijon zavojev ovsenih kosmičev.

Pred kratkim so izdali statistiko o družinah v Avstriji. Vseh družin je okrog 1 milijon 819.000. Od teh jih je 949.000 brez otrok, 472.000 ima enega otroka, 525.000 dva, 92.000 tri, 34.000 štiri, 12.000 pet in le 5.000 šest. Samo 3.000 pa je družin, kjer imajo sedem in več otrok.

Baranjak, pomožni škof poljskega kardinala Višinskega, je po poročilih iz Vatikana pred kratkim v ječi umrl. Škofa Baranjaka so zaprli septembra leta 1953 skupaj s kardinalom Višinskim. (Reuter)

Bivši koreanski podpredsednik je prestopil dve uri pred svojo smrtjo v katoliško vero. Zaradi svoje delavnosti je bil zelo ugleden. (Kipa)

Politični teden

Po svetu . . .

Vojna ali mir . . .

Ko se je ameriški zunanji minister Dulles vrnil s svojega potovanja po Aziji, je imel po radiu govor, ki je bil predvsem naslovljen na rdečo Kitajsko. Pri tem je izjavil, da bi vsak njen morebiten napad na otok Formozo pomenil pričetek nove vojne za Ameriko. V tem slučaju pa bi se Amerikanci poslužili metod elastične vojne, to se pravi, da bi svoje operacije ne omejili le na eno fronto, marveč bi prešli na vseh frontah v napad.

Vsaki sovražni šli se bo Amerika uprla s svojo še večjo vojno silo. Dulles je naglasil, da se Amerika ne namerava več umikati na prav nobeni fronti.

V zvezi z ratifikacijo pariških dogovorov v nemškem parlamentu v Bonnu je naglasil ameriški predsednik Eisenhower, da se bo Amerika držala vseh obveznosti, ki izvirajo iz pariških dogovorov, in da bo pustila del svoje vojske na evropskem kontinentu. Ta izjava naj bi tudi olajšala francoskemu senatu odobritev imenovanj pariških sklepov o zopetnji oborožitvi Zapadne Nemčije in o njenem polnem sodelovanju v zapadni obrambi. Tudi Angleži so Eisenhowerjevo izjavo vzeli z zadovoljstvom na znanje.

V Nemčiji pa je

dvoboj v zvezi z gornjim vprašanjem povzročil težko politično krizo. V parlamentu je prišlo do ostrega prerekanja med krščanskimi demokrati in zastopniki liberalne stranke. Obe stranki sta v vladi zastopani in kljub temu sta v posarskem vprašanju prav različnega gledanja. Prav zaradi tega so poslanci liberalne stranke glasovali ali proti posarskemu dogovoru ali pa se vsaj glasovanja vzdržali. Minister Blücher pa je kljub sklepu liberalne stranke, da ministri te stranke ne smejo glasovati za posarsko pogodbo, to storil in tako prišel v hud konflikt s svojo lastno stranko. Liberalna stranka zahteva njegov odstop, kancler Adenauer pa tega odstopa noče vzeti na znanje. Celotno zadržanje kaže, da bi bila liberalna stranka rada del vlade, da pa bi na drugi strani zahtevala zase polno svobodo odločevanja tam, kjer ji ne prija nositi soodgovornosti; kancler Adenauer je zadel v živo, ko je dejal, da bi ti ljudje „hoteli le pobirati rozine iz pogače“.

Avstrijsko vprašanje zopet v ospredju

Sovjetski zunanji minister Molotov je zopet sprožil avstrijsko vprašanje in dal nekaj novih upov, da bi vendar mogoče zasedbene sile izpraznile Avstrijo še pred sklenitvijo mirovne pogodbe z Nemčijo. Lani je Molotov oboje vprašanje na berlinski konferenci še tesno povezoval. Več pišemo o tem vprašanju na prvi strani lista.

Atentat v Indiji

Kakor poročajo listi, je bil poskušen atentat na indijskega ministrskega predsednika Nehruja. Atentat se je izjalovil in tudi nihče ni bil ranjen. Nehru igra kot neka posredovalna osebnost v svetovni politiki veliko vlogo. Njegovo potovanje v rdečo Kitajsko sicer v tem pogledu ni prineslo novega položaja, pač pa namerava v kratkem času potovati v Moskvo, kjer bo tudi poskušal posredovati. Dogovor o tem potovanju je bil sicer sklenjen že za časa Malenkova, ravno tako sta se Nehru in Mendes-France zmenila za Nehrujev obisk v Franciji in je kmalu nato Mendes-France moral odstopiti. Indija sama mogoče še danes v vojaškem pogledu kljub svojim 400 milijonom ljudi ne pomeni toliko, kolikor bi se skladalo s številom prebivalstva, pač pa kot svetovno tržišče postaja s svojim gospodarskim prebujenjem vsak dan bolj važna in za ostale industrijske države interesantna.

Trgovski interesi

Med Romunijo in Veliko Britanijo je prišlo do nove trgovske pogodbe, po kateri bo Velika Britanija dobavila Romuniji predvsem stroje in tekstilije, Romunija pa življenjske potrebščine. Tudi Bolgarija se trudi, da bi zopet navezala trgovske stike z Veliko Britanijo. Tu pa so ovire v starih dolgovi, ki jih še ima Bolgarija v Angliji.

. . . in pri nas v Avstriji

Hudo prerekanje, ki je šlo v zvezi z ureditvijo cen in mezd skozi vse časopise — tako po levi kot po desni strani strankarskih „plank“ — je nekoliko utihnilo. Zvezni kancler

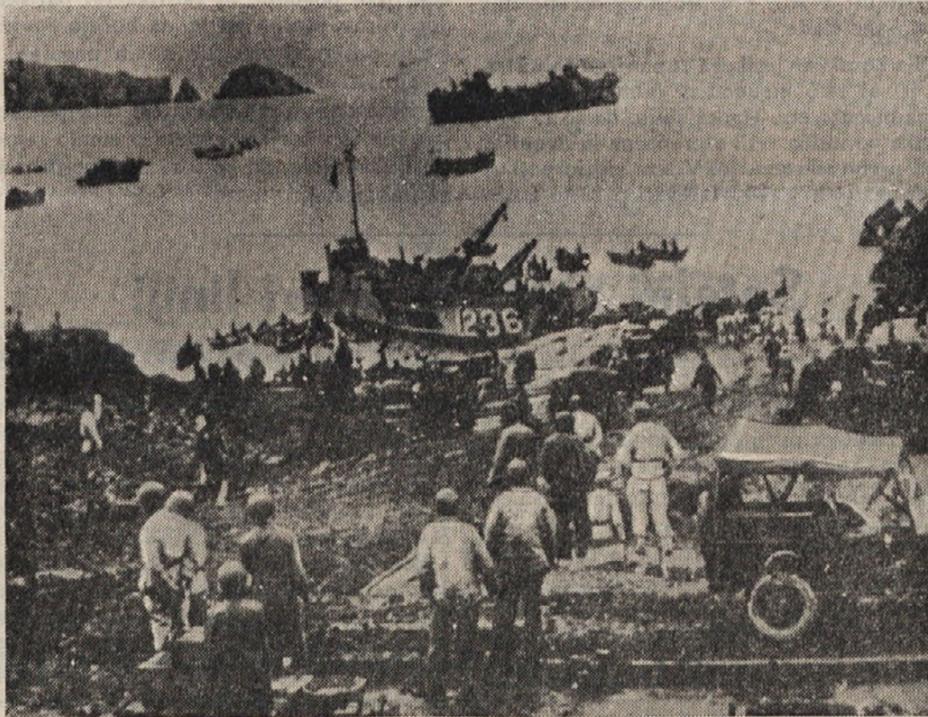
inž. J. Raab

je v parlamentu k tej zadevi podal tako rekoč zaključno predstavo. Očividno po dogovoru s koalicijskim sopotnikom je orisal gospodarski položaj in ga označil kot zelo ugodnega. Dejal je, da je zabranjeno dvigovanje cen in mezd in da bo ob pametnem ravnanju (to sta obljubila kanclerju oba, Delavska zveza na eni in gospodarski krogi na drugi strani) vseh prizadetih trajala konjunktura pri nas še naprej. Kolikor vemo iz izkušenj, je sedanja vlada tudi zmožna držati dano obljubo. Kot zastopnik SPOe je g. Böhm v parlamentu izjavil, da stoji tudi njegova stranka za kanclerjevimi izjavami, čeravno se je prej pritožil, da so posebno cene za meso in les previsoke, pri čemer je naletel na ugovor kmečkih zastopnikov.

Zelo važna je izjava sovjetskega zunanjega ministra Molotova o avstrijski državni pogodbi, kar pa prinašamo na drugem mestu v tej številki.

Govorjenje o ustanovitvi tako zvane „tretje sile“

v naši državi med vladajočima strankama (OeVP in SPOe) je še vedno na dnevnem redu. V zgornji Avstriji so se pogajanja med VdU in „Freiheitspartei“, ki jo je ustanovil inž. Reinthaller, razbila. On zahteva namreč, da se VdU razpusti in v celoti pristopi njegovi stranki. Tembolj zanimivo je, da je na nekem zborovanju v Celovcu g. Kaufmann kot zastopnik koroškega VdU-ja pozdravil inž. Reinthaller-ja in mu zagotovil popolno solidarnost koroškega VdU-ja. Sklenili so celo neko tozadevno resolucijo. S tem je VdU na Koroškem tako rekoč popolnoma odcepljen od svoje dunajske centrale, saj se že prej mesece sem tej ni več podredil. Zgleda pa, da so ti ljudje

Otoki Tačen ob Kitajski obali so bili do pred kratkim v oblasti Cangkajsega. Ko so jih v varstvu ameriške mornarice evakuirali, so jih takoj zasedle pekinške čete. Otoki so zapustili tudi skoraj vsi civilisti, le nekaj ljudi je prostovoljno ostalo doma in počakalo na rdečo zasedbo. (AND)

Ceste in mostovi

Na svojem zadnjem zasedanju se je koroški deželni zbor pečal s cestami in gradnjo mostov. Skovali so ob tej priliki tudi novo vrsto cest in sicer okrajne ceste (Bezirksstrassen), katere naj bi vzdrževala dežela oziroma vsaj skrbeli, da bodo te ceste v redu, ker po svoji važnosti presegajo območje ene občine.

Na Koroškem imamo 1096 kilometrov zveznih (državnih) cest, katere vzdržujejo iz državne blagajne. Za vzdrževanje in izgradnjo teh cest je bilo leta 1954 na razpolago nad 82 milijonov šilingov.

V južnem delu dežele so iz omenjene vsote pričeli graditi most čez Dravo pri Velikovcu in asfaltirali cesto od Goselne vasi do Goslinskega jezera ter cesto od dravskega mostu pod Humperkom (Hollenburg) do Svetne vasi.

Za deželne ceste je bila v letu 1954 le vsota 25 milijonov šilingov na razpolago. Iz tega denarja so asfaltirali cesto od Rožeka do Šmartna in del ceste med ljubeljsko državno cesto in Kotmaro vesjo. Trdo podlago so dali delu hodiške ceste, asfaltirali so cesto od dravskega mostu pri Tinjah do Škocijana ter cesto skozi Tinje. Popravila so izvedli na golšovski cesti ter pri Bajtišah.

zašli res skrajno na raven nekdanjih nacistov in oficirjev velenemske „Wehrmacht“.

Na Dunaju

je bilo tudi še v drugih pogledih živahno. Prosvetni minister dr. Drimmel je napravil anketo, ki se je bavila s šolskim vprašanjem v pogledu strokovnih in pedagoških potreb. V ta namen so ustanovili posebno stalno komisijo. V tej zvezi govorijo o tem, da je treba spremeniti učne načrte, ker so otroci v šoli preveč obremenjeni.

Inž. J. Raab je kot predsednik vlade zavzel po radiu ponovno stališče k zahtevam židov po popolni povrnitvi utrpele škode. Dejal je, da bo Avstrija vsekakor skušala zadevo urediti, in pristavil, da je to vprašanje pač treba reševati za vse enako. Tudi drugi, n. pr. koroški Slovenci, so utrpeli škodo in tudi na te je treba misliti v enaki meri. Ta izjava je zanimiva predvsem za naše izseljence, ki so s tem spet dobili upanje, da bodo njih vloge za izplačilo priporniške odškodnine ter izstavitev uradnega potrdila po členu 4 („§-4-Bescheinigung“) le po vsej pravici ugodno rešene.

Na Koroškem

je dvignila mnogo prahu vest, da je OeVP-Kmečka zveza kupila hotel „Medrano“ v Celovcu kot „Hišo kmeta“ (Haus der Bauern). Deželna vlada pod vodstvom socialistov je najprej prepovedala zbiranje prispevkov. Utemeljili so to s tem, da ni bilo izstavljeno tozadevno dovoljenje in da so pri zbiranju „zlorabljali“ javne ustanove, kot so to okrajne kmetijske zbornice. Medtem pa je bilo dovoljenje le uradno izstavljeno in pobiranje za novo „Tintenburg“ se nadaljuje. S to označbo so namreč socialisti OeVP-u sedaj vrnil nekdanji očitki glede zidave Delavske zbornice.

V tej „Hiši kmeta“ bo dobila svoje prostore tudi „Algem. Bauernzeitung“. Če bo ta list pisaril tudi v bodoče tako neodgovorno, vprav hujskaško proti Slovincem, bodo le-ti našli za „hišo kmeta“ kaj kmalu kako primernejše ime.

SLOVENC

doma in po svetu

Pri zadnjem simfoničnem koncertu Slovenske filharmonije so pod vodstvom dirigenta Sama Hubada igrali Bach-Bussonijevo „Chaconne“ v instrumentaciji Aleksandra Lajovica, Ravelov „Klavirski koncert“ in Brahmsovo „Simfonijo št. 1.“ v c-molu. Kot solist je nastopil veliki klavirski mojster Samson Francois z nenadkriljivo igro.

Svetovno znana slovenska sopranistka Zinka Kunčeva je nastopila koncem februarja v Metropolitan Operi v New Yorku v naslovni vlogi Puccinijeve opere „Tosca“. Dvorana je bila nabitopolna in časopišne kritike so bile zelo pohvalne. Na tak uspeh naše rojakinje smo lahko ponosni vsi Slovenci.

Krstno predstavo novega slovenskega filma so imeli pred kratkim v Ljubljani. Predvajali so ga pod naslovom „Tri zgodbe“, ker sestoji iz treh filmov: „Na valovih Mure“, „Koplj pod brezo“ in „Slovo Andreja Vitužnika“. Filmi so prirejani po delih Miška Kranjca, Prežihovega Voranca in Ingolča.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

V Clevelandu so počastili slovenskega ameriškega pesnika in komponista Ivana Zormanca. Pevski zbor Ilirija je zapel nekaj pesmi, vmes so pa bile recitacije, tako da je bila prireditev na lepi višini.

Slovenska slikarica gospa Ema Gregorič živi in dela v Clevelandu. Priznana umetnica, kj je študirala v Trstu in na Dunaju, riše največ pokrajinske akvarele in portrete v olju. Slovenci v Ameriki zelo cenijo njena dela, v katerih rada podaja slovenske motive.

Prof. dr. Ivan Grafenauer 75-letnik

7. marca je praznoval v Ljubljani 75-letnico naš koroški rojak profesor dr. Ivan Grafenauer.

Mnogo je njegovih učencev doma, zlasti na Koroškem, pa tudi v tujini, ki se radi spomnijo priljubljenega profesorja, ki je bil dober pedagog ter zaveden in veren Slovenec.

Za javnost pa je njegovo ime povezano s „Kratko zgodovino slovenskega slovstva“, saj je svoje plodno delovanje posvetil zgodovini našega slovstva in je raziskaval pisarno delovanje znanih avtorjev in tudi ustno ustvarjanje neznanih ljudskih avtorjev. Sodeloval je pri berilih za višje razrede srednjih šol, izdal je delo o „Lepi Vidi“, o „Narodnem pesništvu“ in še druga. Še v zadnjem času je izdal knjigo „Slovenske pripovedke o Kralju Matjažu“. Sodeloval je tudi pri „Slovenskem etnografu“, „Zgodovinskem časopisu“ in drugje s folklopnimi razpravami.

Znano in priznano je tudi njegovo delo v okviru Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer je izdelal smernice za slovensko narodopisje in za to ustanovil poseben institut. V Akademiji znanosti in umetnosti pa deluje tudi kot tajnik za filološke in literarne vede in ureja „Razprave“, ki so glasilo te vede.

Tudi mi koroški Slovenci smo ponosni na svojega rojaka s Pérove in mu čestitamo k lepemu jubileju.

CESTNI TOVORNI PROMET NA TRST — PREKO JUGOSLAVIJE

Zvezna gospodarska zbornica je zaprosila urad zveznega kanclerja, oddelek za zunanje zadeve, da bi zainteresiral Jugoslavijo za tranzitni promet po cesti preko jugoslovanskega ozemlja od St. Ilja do Sežane, ker bi to bila ugodna zveza s Trstom. Jugoslavija take pogodbe še ni podpisala, zato pa nastajajo pri tranzitu težave pri carini. Ker bodo tako prevažali tovore tudi v jugoslovanska pristanišča na Adriji, upajo, da bo prišlo do podobne pogodbe za tranzitni promet, ki bo znatno olajšala postopek pri carini ob prestopu meje. (ST)

ELEKTRIČNI TOK SLOVENSkih ELEKTRARN ZA AVSTRIJO

Med Slovenijo in Avstrijo je prišlo pred leti do kompezacijske pogodbe, po kateri je dobila Avstrija v letih 1951 do 1954 električnega toka 208,7 milijonov kilovatnih ur. Avstrija pa se je obvezala za dostavo strojev za tretji agregat elektrarne v Dravogradu. To delo je prevzela tovarna za stroje Andritz pri Gradcu in so stroji trenutno v delu. (ST)

DR. JOSIP VILFAN

Tri obdobja tega stoletja obsega oseba pokojnega slovenskega politika dr. Josipa Vilfana.

Za časa avstro-ogrške monarhije se prične njegovo politično, kulturno in gospodarsko delo v Trstu. Ravno v tistem Trstu, kjer se stekajo tudi še danes evropski vplivi in kjer tudi še danes v vsej ostrini udarjajo interesi Slovencev in Italijanov drug ob drugega. Tu je mladi pravnik dr. Vilfan pričel svoje delo. Po poklicu odvetnik je bil v svoji mladosti razgledan in razgiban in je dal Slovincem v Trstu s svojimi sodelavci vrsto gospodarskih ustanov in bil vodilen v političnem društvu „Edinost“.

Prva svetovna vojna je razbila monarhijo. Trst, prej vrata v svet srednjeevropske velesile, je postal eno izmed mnogoštevilnih italijanskih pristanišč. Ker je z razpadom monarhije odpadlo gospodarsko zaledje Trsta, so se pojavile že od vsega početka velike gospodarske težave za mesto in neposredno okolico.

Na prvih državnozbornih volitvah so tržaški Slovenci izvolili dr. Vilfana za svojega poslanca v rimskem parlamentu. Tam je dr. Vilfan z odločno besedo zastopal slovenske interese in bil v pravem in polnem pomenu besede prvobornik tržaških Slovencev.

Ko je leta 1922 prišel v Italijo na oblast fašizem z Mussolinijem, se je pričelo preganjanje tako Slovencev na Tržaškem kakor na Goriškem in Nemce v Južnem Tiroolu. Pogorišče Narodnega doma v Trstu je bilo prvo znamenje resnosti položaja. Diktatura Mussolinija in fašistično nasilje sta prisilila dr. Vilfana, da je zapustil svoje ožake in iskal političnega zatočišča v Jugoslaviji.

Kot begunec je posvetil vse svoje moči tudi zanprej skrbi za svoje, ki so bili v Italiji. Dr. Vilfan je bil med prvimi evropskimi politikami, ki je spoznal nujnost povezave vseh evropskih narodnih manjšin, ki so živele po prvi svetovni vojni v raznih evropskih državah. Bilo je okoli 40 milijonov brezpravnih, ki so s stisnjenimi zobmi prenašali nasilje in zapor ter preganjanje. Dr. Vilfan je bil med najmočnejšimi organizatorji Kongresa narodnih manjšin. Dr. Vilfan je bil celo desetletje tudi predsednik Kongresa, ki je imel svoja zborovanja po raznih evropskih prestolicah, svoj stalni sedež pa v Ženevi, v mestu, kjer je imela tudi Zveza narodov svoj stalni sedež. Vsako leto so se zbirali predstavniki narodnih manjšin na svojih posvetovanjih, pa najsi je bilo v Ženevi sami ali v Parizu ali Londonu, Dunaju ali v Stockholmu. Dokaz, da je dr. Vilfan užival pri vseh narodnih zastopnikih velik ugled, je ravno njegova ponovna izvolitev za predsednika Kongresa.

Kot predsednik Kongresa se je dr. Vilfan tudi do podrobnosti pečal s koroškim vpra-

šanjem. Sam je bil ponovno v deželi ter poskušal posredovati posebno leta 1927, ko je bilo navidezno mnogo govora o kulturni avtonomiji koroških Slovencev, kakor so jo želele in zahtevale tudi razne nemške narodne manjšine. Dr. Vilfan sam je bil nad potekom takratnih pogajanj v Celovcu izredno razočaran, ker na nemški strani ni bilo niti dobre volje rešiti to koroško vprašanje tako, kakor je in bi se skladalo z danimi krajevnimi prilikami, in so se končno ta pogajanja razbila.

Po zasedbi Avstrije marca 1938 je pokojni dr. Vilfan sklical zadnje zasedanje Kongresa narodnih manjšin v Stockholmu na Švedskem. Bilo je avgusta 1938 tik pred

Podtalno javno mnenje v Sovjetski zvezi

Važen sestavni del življenja vsakega naroda je javno mnenje. V parlamentarni demokraciji se oblikuje politika večinoma z reagiranjem na različna mnenja, a ne na podlagi enotnega naziranja. Na drugi strani pa totalitarni režim ustvarja umetno enotnost mnenja, ki predstavlja seveda le majhen vladajoči del prebivalstva in nikakor ne pristanišča čustev večine. Vendar kaže izkustvo, da tudi v totalitarni državi ni tako lahko zatrejati javnega mnenja; to javno mnenje se pač umakne na podtalno področje, od tam pa pronica na dan po raznih prepovedanih potih.

V Sovjetski zvezi je že več desetletij ljudem prepovedano svobodno izražanje mnenja. Tisk, radio in celo parlament so samo torišča uradne propagande in v vseh teh ustanovah ni prostora za resnična čustva prebivalstva. Po pripovedovanju raznih beguncev pa Rusi še vedno najdejo sredstva, da izrazijo svoje resnične misli. Nekatera taka sredstva opisuje zelo zanimiva razprava, ki jo je objavil Institut za proučevanje sovjetske zgodovine in kulture v Münchenu.

Razprava govori najprej o novicah, ki se širijo med ljudmi po govorici. Kjer ljudje vedo, da jim mnogo dejstev prikrivajo, druge pa prikazujejo v napačni luči, je ogromno torišče za nastajanje govoric. Novice o raznih neugodnih dogodkih — o vojaških spopadih, naravnih nesrečah, krajevnih uporih ali masovnih deportacijah —, ki jih sovjetski tisk nikoli ne objavlja, se širijo kot blisk v obliki govoric.

Okoli leta 1930 so se na primer širile najrazličnejše govorice o strahotah lakote v Ukrajini in Povolžju. Nekatere od teh govoric so imele naravnost fantastičen obseg. Značilna za obdobje kolektivizacije je bila kruta vest, da pustijo trupla starih ljudi segniti na njivah kolhozov ter jih nato uporabijo kot gnojilo. Novice, ki se širijo od ust do ust, so često odločno protirežimske.

terjevali le davke, ukrenili pa proti turški nevarnosti ničesar.

Ker niso našli kmetje tudi ob velikem turškem navalu l. 1476 pri plemstvu nobenega varstva, navzlic temu, da je bilo uvedeno ravno v ta namen plačevanje še posebnega „tedenskega vinarja“, se je kmečka zveza samo še bolj razširila in utrčila, a pri Schladingu na Zgornjem Štajerskem je prišlo v začetku l. 1478 iz podobnih razlogov celo do kmečkega upora. Kmetje niso našli tudi pri cesarju nobenega razumevanja za svoje upravičene pritožbe, zato se je razširila kmečka zveza v teku spomladi l. 1478 iz Zilje še v Dravsko dolino do Sachsenburga in na večino slovenske Koroške.

Toda sodelovanje dela nemških kmetov iz Dravske doline je imelo često druge razloge. Tam so občutili turško nevarnost že v mnogo manjši meri, pač se je pa pojavilo nasprotje med kmeti in zemljiško gospodo zaradi davkov. Tedaj so namreč izdajali denar za razni mogočnjaki, a ta je imel jako različno vrednost. Ortenburška gosposčina v Dravski dolini je od svojih podložnikov zato zahtevala, da ji morajo plačevati dolžne davščine v polnovrednem aglajkem denarju, a kmetje se plačili samemu niso upirali, toda plačati so bili voljni le v že jako razvrednotenem deželnem denarju. Nastali spor je bil odločen v korist gosposčine in to je dalo povod, da so se uprli tudi tamošnji nemški kmetje ter iskali zvez s svojimi slovenskimi tovariši.

Po Veliki noči l. 1478 so priredili voditelji upornikov posebno zborovanje na Zgornji Beli in 25. maja v Lazah pri Beljaku, kjer so si izvolili tudi vodstvo gibanja ter določili njegove temelje in cilje. Šlo jim je za to, da se otresejo vse odvisnosti od zemljiške gospode in prevzamejo sami v roke tudi obrambo proti Turkom. Za nabavo orožja so uvedli poseben davek, cesarja pa prosili, da bi odobril njih zvezo. Ker je pa začelo gibanje vznemirjati stanovce, so se zbrali tudi oni k posvetovanju, toda kmetje so bili že odločeni prevzeti vso oblast sami in so še omahujoče kmete ter domačo duhovščino prisilili, da so se jim pridružili, a plem-

sudetsko krizo. Bilo je kakor v čebelnjaku ravno pred rojenjem. Silna nervoznost je ležala nad tem posvetovanjem, vsako uro so prihajala razburiljevsja poročila iz Prage, kjer so rušili Henleinovi pristaši eno izmed najbolj demokratičnih in tudi najbolj socialno urejenih evropskih držav. Oktobra navrh je Češkoslovaška dejansko padla in korak za korakom smo se bližali drugi svetovni vojni, ki je pahnila evropske narode v strašno krvoprelitje in je končno prizadejala tudi nemškemu narodu to, kar je Hitler pripravil vsej ostali Evropi.

Ob grobu velikega Slovenca, ki se je vse svoje življenje boril za pravice svojega naroda in tudi za pravice vseh drugih narodnih manjšin, vidimo vendar dejstvo, da nasilje in sila prehodno triumfira, včasih celo zmagujeta, da pa zmagati ne moreta.

Z dr. Vilfanom verujemo tudi mi v zmagovo pravico!

Osnovno šolstvo na Koroškem

S 15. oktobrom 1954 je bilo na Koroškem 408 javnih in tri privatne ljudske šole, 54 javnih in 5 privatnih glavnih šol.

24 ljudskih in 3 glavne šole nimajo svojih lastnih poslopij na razpolago.

Na javnih ljudskih šolah je 1489 razredov, torej 36 manj kakor leto poprej, na glavnih šolah pa je 513 razredov.

Od 408 šol ima 62 šol po en razred, 89 šol po tri razrede, 51 šol po 4 razrede, 132 šol ima po več kakor 4 razrede. Pri glavnih šolah ima ena samo dva razreda, vse druge pa imajo po 4 in več razredov.

V vsej deželi je torej 61 enorazrednih (1902 učencev), 90 dvorazrednih (5.317 učencev) in 74 trirazrednih šol (7.362 učencev).

Na ljudskih šolah poučuje 761 moških in 787 ženskih učnih moči, skupno torej 1.548 učiteljev. Na glavnih šolah pa je 406 moških in 308 ženskih učnih moči.

Na ljudskih šolah uči 350 veroučiteljev (od teh 45 žensk), ročna dela pa poučuje 138 učiteljev.

Na ljudskih šolah je bilo leta 1952-53 53.258 učencev, leta 1953-54 51.397 in leta 1954-55 pa 49.163 učencev, dodatno pa še na posebnih šolah leta 1954-55 270, na privatnih ljudskih šolah je bilo 260 učencev. Letos se je torej v razmerju s prejšnjim letom število učencev znižalo za 1.871 učencev. Na glavnih šolah pa znaša letos število učencev 17.266.

Po isti statistiki je na 98 ljudskih šolah 5.546 učencev, ki imajo nemški in slovenski pouk v prvih treh letih, v ostalih letih pa je slovenščina obvezni predmet. — Te zadnje številke so zelo netočne, ker pri najbolj volji ne najdemo 98 šol, na katerih bi v resnici izvajali odredbo o dvojezični šoli. (Opomb. uredništva).

sednih iger. Šal in prigodb mrgoli v Sovjetski zvezi in v podložniških državah, iz večine odseva odpor proti režimu. Priljubljena oblika dovtipov je kaka šaljiva razlaga uradnih gesel, kratic ali naslovov. Tako na primer se ljudje različno šalijo iz črk S. S. S. R.. Med študenti kroži verzija, da te črke pomenijo „Smert Stalina Spaset Rusiju“. Črke M. T. S., uradna kratica za traktorske postaje, ki imajo veliko vlogo na deželi, razlagajo sovjetski kmetje za začetnice reka „Mogila Trudovomu Seljanstvu“ — grob kmetijskih delavcev.

Pravijo, da izvirajo nekatere najbolj priljubljene protisovjetske anekdote iz prve sovjetske dobe od sijajnega časnikarja Karla Radeka, ki so ga obsodili in justificirali leta 1937. Vendar dovtipnost sovjetskih državljanov ne izvira od posameznih vidnejših nasprotnikov režima. Neštevilne trpke in čudne anekdote vseh vrst nastajajo več ali manj spontano, če ljudje ne morejo drugače povedati tistega, kar v resnici mislijo in čutijo.

stvo in mesta so povabili k sodelovanju. Tistim zemljiškim gospodom, ki bi se jim ne hoteli pridružiti, naj bi se ustavile vse dotedanje urbarialne dajatve. Prirejali so shode v Rožu, v Ribnici, Lešah, Blačah in v St. Jakobu pri Celovcu, a kmete v Tinjah, v Velikovcu, v Labotski dolini in na Grobniškem polju so s pismi povabili v svoj krog. Mnoga mesta so šla upornikom na roko, a cesar je 9. VI. zvezo prepovedal in stanovom naročil, naj jo zatro s silo ter s sodnimi kaznimi izterjajo tedenski vinar, zatem je pa še sklical za 19. VII. v St. Vid sestanek zastopnikov stanov, da se posvetujejo, „kako je treba podvzeti stvari zoper kmete, da bo ta upor potlačen“.

Vse je kazalo, da bo prišlo vsak hip do merjenja moči med slovenskimi kmeti in nemškim plemstvom, toda tedaj so posegli vmes — Turki. Pridrveli so iz Soške doline, prešli 25. VII. 1478 Predil in krenili preko Trbiža. Pri Kokovi ob Zilji jih je čakalo 3000 mož pod vodstvom slovenskega kmeta Matjaža. Toda tu se je pokazala vsa slabost premehekotnega slovenskega Korošca, ki ne pozna dovolj odločnosti — kar ga tako tepe še danes. Ze v noči od 24. na 25. VII. je namreč 2600 mož Matjaževe kmečke vojske kratko in malo pobegnili. Le preostala peščica se je potem junaško postavila v bran ogromni premoči, toda Turki so jih obkolili in skoraj vse pobili, nato pa najhuje izropali ravno tiste predele, kjer je bilo središče upora.

Toda jako krivično bi bilo pripisovati ta poraz zgolj slovenski „strahopetnosti“. Unrest sam namreč v svoji znameniti kroniki izrečno sporoča, da so obljubili slovenskim Ziljanom svojo pomoč tudi nemški kmetje iz Dravske doline pod vodstvom Kundliča, a so jih potem pustili v odločilnem trenutku verolomno na cedilu, zaradi česar je potem spričo ogromne turške premoči tudi večini slovenskih kmetov upadel pogum. Tako zadene torej očitek strahopetnosti predvsem Nemce, ki so razen tega tudi strahotno prelomili dano besedo. (Te dogodke nam je v najnovejši dobi opisal naš pisatelj Hobjan [Karel Mauser] v svoji znani povesti „Puntar Matjaž“.

(Nadaljevanje sledi)

FRAN ERJAVEC. PARIZ.

KOROŠKI SLOVENC

(30. nadaljevanje)

XIX.

PRVI KOROŠKI KMEČKI UPOR IN POLOŽAJ SLOVENSkih KMETOV OB KONCU SREDNJEGA VEKA

Neposredni povod za vse gibanje je dal turški naval l. 1474. Odborniki notranjeavstrijskih stanov so se že l. 1470 od meseca maja do julija pod cesarjevim predstvom v Velikovcu posvetovali o skupni obrambi proti Turkom, toda sklenili niso drugega kot uvesti nov davek („životno štibro“), ki so ga morali plačevati prav vsi, a cesar ni potem niti tega denarja porabil za obrambo, temveč za čisto druge namene. Ker so dve leti zatem pridrli Turki že na samo Koroško in naslednje leto vnovič, oblasti pa niso ukrenile ničesar, so sklenili kmetje vzeti obrambo sami v roke. Leta 1475 je bilo sicer zopet novo skupno posvetovanje deželnih zborov vseh notranjeavstrijskih dežel v Mariboru, a tudi to je sklenilo uvesti predvsem zopet nov splošni davek („tedenski vinar“), razen tega pa še preosnovati obrambno organizacijo posameznih dežel tako, da se namesto dotedanjih deželnih obramb uvedejo stalne najemniške čete, ki naj bi bile razvrščene ob mejah (za njih poveljnika na Koroškem je bil postavljen Jurij Senk z Ostrovice). Toda tudi ti sklepi so ostali čisto neučinkoviti in ob novem turškem navalu l. 1476 so ostali kmetje vnovič sploh brez vsake zaščite. Zopet so se sešli deželni zbori in zopet so poskušali uvesti predvsem le nove davke in tudi nemški državni zbor je le besedičil, a slovenskim kmetom je postalo medtem vsega tega že dovolj. Ze po turškem navalu l. 1473 so se začeli združevati v kmečko zvezo, ki je poslala potem naslednje leto v Wolfsbergu zbranim koroškim in kranjskim stanovom posebno spomenico, v kateri je izjavljala, da bodo ustavili kmetje vse dajatve zemljiškim gospodom, ako bodo ti iz-

RUTE PRI BISTRICI

Dne 1. marca 1955 je umrl pri Biclnu Florijan Žager. Rajni Florijan je bil rojen v Replah pri Hrastu, kajti tam so imeli starši svojo domačijo. Že v zgodnji mladosti je odšel Florijan od doma. Najprej je bil par let pri Stefanu na Blatu.

Z osmimi leti je prišel k Biclnu in rajni Biclnov oče ga je vzel in je ostal pri hiši do smrti. Florijan je bil tih in priden delavec, je rad pomagal pri delu na polju in pri živini. Celih 58 let je bil pri Biclnu.

Zadnji dve leti je začel bolehati. Noge ga niso več nosile, prsi so bile vedno bolj polne. Srčna napaka pa je bila vzrok njegove smrti. V 66. letu svoje starosti je zapustil to solzno dolino. Z lepimi besedami se je poslovil od njega pri odprtem grobu gospod župnik. Pevci so mu zapeli v slovo. V lepem številu so ga spremljali k zadnje-

S 1. marcem je otvoril svojo odvetniško pisarno na Dunaju g. Dr. TONE JLEN, Wien XIV, Nisselgasse 2, telefon A 51-057.

mu počitku njegovi znanci in prijatelji ter znanci in prijatelji Biclrove družine. Nad vse lepo stražo je imel rajni Florijan: ob njegovem mrtvaškem odru ni bilo ure ne ponoči in ne podnevi, da bi ne bil kdo pri njem. Veliko so molili ob njegovi krsti. Ta lepa navada naj ne izgine pri naših mrličih!

Rodna zemlja, ki si jo obdeloval, naj ti bo lahka, duša pa naj raj uživa!

ŠT. RUPERT PRI VELIKOVCU

Naša predmestna župnija šteje preko dva tisoč duš, obsega nekaj kmečkih vasi, celovško in grebinjsko predmestje v Velikovcu in še precej delavskih naselbin okoli mesta. Pri tako velikem številu faranov, ki sestoji iz vseh slojev, se ni čuditi, da smo večkrat presenečeni z raznovrstnimi dogodki: stalno si podajajo roko krsti, poroke in pogrebi, tako da ne moremo o vsem poročati. Posebno pogosti so pogrebi, ker ima tudi nekaj Velikovčanov na našem pokopališču svoje družinske grobove.

Tako smo stali tudi v petek, dne 3. marca t. l., ob odprtem grobu g. Hansa Rogyja, kateri nas je tako nepričakovano zapustil. Pokojni Hans Rogy je bil po poklicu kleparski mojster in strokovnjak pri napeljavah vodovodov. Doma je bil v Smohorju v Ziljski dolini. Zaradi njegove značajnosti, ki zasluži spoštovanje, je prav, da se ga spomnimo tudi v našem listu.

Še mlad je prišel v Velikovec, kjer se je ves posvetil delu in sicer ne samo zase in za svojo družino, ampak vse svoje moči in zmožnosti je stavil na razpolago tudi vsemu mestu in okolici. Dolgih trideset let se je udejstvoval v javnem življenju v blagor velikovškemu mestu. Med temi leti je bil tudi župan in dolgo časa prvi mestni svetovalec. Zato so ga imenovali za očeta velikovškega mesta.

Bil je tudi dober kristjan in kot takšen se ni ustrašil, če je bilo treba braniti božjo in človeško pravico. Najbolji dokaz za njegovo človekoljubnost je pokazal na ta način, da je pri vsej svoji pridnosti in vestnem izpolnjevanju svojih dolžnosti posejval samo majhno hišico, v kateri je stanoval in imel svojo delavnico. Tudi s svojo družino je živel lepo skromno in preprosto.

V torek, dne 28. II., mu je pri delu izpodrsnela lestva in je iz višine štirih metrov padel tako nesrečno, da si je zlomil križ. Prepeljali so ga v celovško bolnico, kjer je vsled prevelike poškodbe umrl.

Velikovška občina mu je pripravilo pogreb, kakršnega Velikovec še ni videl. Zbralo se je okoli tri tisoč ljudi, med temi 700 gasilcev, kajti rajni Rogy je bil namestnik poveljnika Koroške deželne gasilske zveze, bivši poveljnik Deželne gasilske zveze in član avstrijskega zveznega gasilskega odbora. Pri mestni hiši, kjer je ležal na mrtvaškem odru, so se poslovili od njega g. župan Hosp in predstojniki raznovrstnih skupin kakor tudi mestni pevci in godba, katera je igrala žalostinke tudi med žalnim sprevedom.

Cerkvene obrede je opravil č. g. mestni župnik in dekan Kandut ob asistenci č. gg. dr. Zečena, Orla in Dragašnika. Želimo mu večni mir in plačilo pri Bogu, katero si je s svojim vzornim življenjem kot mož poštenjak gotovo zaslužil. Zaostali družini, ki bo svojega očeta težko pogrešala, naše odkrito sožalje.

SELE

Tisoči kubičnih metrov lesa so čakali na raznih krajih, posebno na Zvrhnjem Kotu, na voznike, da ga spravijo k cesti. Vozniki

Pri nas na Koroškem

Po celovških ulicah bo še več življenja

Slabo vreme in težka pota so preprečevala v pozni zimi, da bi se vsak iz dežele ali daljne okolice mogel odločiti za pot v glavno deželno mesto. Treba pa je vendarle nakupiti za dom in domačijo to ali ono, vse tisto pač, kar je potrebno v določenih letnih časih. Zgodnja pomlad je tukaj, ceste se suše in kmetje bodo v velikem številu s svojimi vozili prihajali iz Podjune, Roža in Zilje. Kupovali bodo predvsem semena, umetna gnojila, za dom in svojce, pa spomladanska in poletna oblačila, čevlje itd. Velika noč je pred vrati in tudi na ta praznik se ljudje že pripravljajo.

Naše bralce bi radi opozorili, naj se zatečejo pri svojih nakupih predvsem v trgovine in trgovce, katere že itak dobro poznajo in katerih oglase priobčuje tudi naš list. Semena bodo kupovali pri Kauscheju in Keuschniku, Podjunčani se bodo ustavili

pri Vestričniku, ki ima predvsem dobre in poceni čevlje, blago bodo kupili pri Janešcu, Umschadenu ali Tschernutterju, tisti pa, ki hočejo izdati le malo denarja in jim ne gre za povsem novo stvar, bodo pri starinarju Fuchsu našli šare na debelo.

Podjunčani pa predvsem radi obiskujejo znano Tarmanovo trgovino z gumijastimi, Nénofleks in platnenimi plašči in oblačili ali iz balonske svile. Tarmanova trgovina je, kakor vsak ve, nasproti samostana sester elizabetink in jo je podjetni lastnik razširil v še lepšo in prijaznejšo.

Na splošno večkrat smo že povabili nakupa potrebne ali željne čitatelje, naj se predvsem pri večjih nakupih ali nakupih koles, motornih koles, avtomobilov in sličnega obrnejo na naš oglasni oddelek, ki jim bo izposloval določen popust.

ZIMA SE POSLAVLJA — POMLAD SE BLIŽA

GLOBASNICA VAS KLIČE!

VABIMO

na razstavo in kulturno prireditev ob zaključku kuharskega tečaja, ki bo 20. marca t. l. v GLOBASNICI pri Šoštarju.

Pričetek odrskih nastopov šaljive in resne vsebine bo popoldne ob pol 3. uri — razstava pa bo odprta od pol 9. ure zjutraj do 6. ure zvečer.

K obilni udeležbi vabijo vse prijatelje in znance od blizu in daleč

tečajnice in vodstvo.

pa so težko čakali na sneg. Končno je od pusta sem padlo dovolj, še skoraj preveč snega in tako se je začela sezona za voznike. Težavna, tudi nevarna je vožnja hľadov po strmih potih; pa kaj se hoče, zdaj se da kaj zaslužiti, zaslužek pa je potreben, saj bo z njim treba kriti potrebe celega leta.

Gripa se je oglašila tudi pri nas. Zaradi boleznih številnih otrok je bila trirazredna šola za dober teden zaprta.

V soboto, 5. marca, je smrt rešila hudega in dolgotrajnega trpljenja Marijo Olip, ki je stanovala v občinski hiši. Pred 28 leti se je od pogreba brata Primoža v Železni Kapli domov grede v snežni brozgi hudo zmočila in močno prehladila. Pozneje si je zlomila nogo v stopalu, a ni poiskala zdravniške pomoči. Stanje se ji je od leta do leta slabšalo. Skrnina ji je zvilala nogo, da že nad 10 let ni več mogla hoditi, vzbočila ji je prsni koš, skrivila kosti tudi v rokah, da je bila zadnja leta kakor nebogljenoto dete popolnoma navezana na pomoč in postrežbo drugih. Leta 1943 so ji na Dunaju obglavili sina in je zato dobivala rento ter bila dobro oskrbljena. Rada je darovala v dobre

namene in prebirala, dokler je še mogla, naše liste. Ljudje so z ubogo trpinko zelo sočustvovali in jo kljub zasneženim potom v primeroma obilnem številu spremili na zadnji poti. Naj rešena trpljenja počiva v miru!

APAČE

Da ne bo kdo mislil, da v Apačah ni nobenega človeka, ki bi bil zmožen pisati kak dopis v naš časopis, da se morajo izven fare oglašati drugi in sporočati o naših novicah, zato se danes oglašimo sami. Imamo veliko povedati, pa to naj bo le v kratkih besedah!

Najprvo omenjamo, da je koj v začetku leta začela kraljevati pri nas bela žena — smrt. V kratki dobi smo imeli kar dva smrtna slučaja. Na svečnico je umrl Male Sebastijan, pd. Srutijev Bošt v Hmelšah. Dosegel je starost 80 let. Drugače zdrav in čil, dober pri hoji, pa ga je poškodba, ki jo je dobil pri padcu na skednju, spravil v večnost. Dobregra srca, kakor je bil, je hotel postreči in pripraviti ležišče za neke tujce. Šel je po slamo na vrhnji skedenj in ne-

srečno padel. V bolnici mu niso več mogli pomagati, zato so ga še živega prepeljali na dom, kjer je na svečnico popoldne umrl. Pogreb je bil v petek, 4. 2., ob ogromni udeležbi; posebno moških je bilo zelo veliko. Rajni je kaj rad šel vsakemu na pogreb, zato je imel tudi on toliko pogrebcev. Bil je zgleden, dober kristjan, nobena pot ga ni ustrašila do farne cerkve. Marsikateri mlad naj se na njem zgleduje, kako je treba izpolnjevati nedeljsko zapoved!

Drugič je potrkala smrt na vrata Pirčerjeve hiše. Tam je vzela mater, ki je bila stara že 88 let. Vsa leta močna in zdrava žena, je zadnje leto začela slabeti. Posebno naduha jo je najbolj mučila. Pokopali smo jo 7. 2. Tudi ona je bila dobra kristjanka, posebno rada je častila presv. Srce Jezusovo in vsak prvi petek — izjema je le zadnje leto njenega življenja — je prišla k sv. zakramentom. Velikokrat je le s težavo prilezla, pa prišla je, ker je vedela, kaj pomeni za njo presv. Srce Jezusovo in sv. obhajilo. Zopet lep zgled za druge, ki bi lahko, brez težave, prihajali, pa ne prihajajo! Domačim obeh rajnih izrekamo globoko sožalje. Oba rajna pa naj v miru počivata!

Božji Zveličar je nekoč tolažil apostole, ko jim je rekel: „Vaša žalost se bo v veselje spremenila!“ Tako je povsod, da se menja v dolni solz žalost in veselje neprestano. Tudi pri nas se je zgodilo tako, da se je žalost pretvorila v veselje. Obhajali smo v tem pustu dve veseli poroki. Najprej je stopil pred oltar mladi Černeželj, Lip Višovnik, ki je poiskal svojo nevesto v šmarješki fari v Hmelšah Justino Oraže, pd. Ravnikovo. To je bilo 14. 2. predpoldan. Lepo je bilo, ko sta pri poročni sv. maši stopila oba k sv. obhajilu in si tako dobila prav posebnega blagoslova in milostj za sv. zakonsko zvezo.

Drugi par je obhajal poroko na pustno nedeljo popoldan. Gospodar Klančnikove hiše v Encelni vasi, župnija Galicija, je prišel k nam po svojo življenjsko družico Ano Oraže, ki je bila dolga leta v službi pri pd. Jagovcu v Hmelšah. — Obema paroma želimo mnogo sreče in blagoslova!

Še eno veselo novico naj tukaj priključimo, ki je velikega pomena za našo vas in bližnjo okolico! Od jeseni do srede februarja je bila ta zima zelo ugodna na vse strani in posebno pa za delo, ki se tiče napeljavanja elektrike. Zelo smo veseli, da po dolgem in trudopolnem delu zdaj imamo povsod pri nas električno luč, ki nam koristi s svetlobo, dinamično močjo in je tudi praktična za radio-aparate. Počasi bomo električno moč porabljali tudi za proizvajanje toplote in v poletnem času nam bo služila tudi za kuhanje. Seveda bomo z nabavo različnih praktičnih električnih aparatov morali še malo počakati, da poplačamo prej vse stroške, s katerimi je zvezana električna napeljava. Za poskus so nam dali luč 25. 2., blagoslovitev transformatorja pa je bila na pustno nedeljo. Pri blagoslovitvi smo pač mislili na to, da Boga, Očeta luči, zahvalimo za luč in ga prosimo, da nas varuje vseh nezdod, ki morejo biti v zvezi z električnim tokom!

ZELINJE

„Nesrečna zima mrazi me“: tako pojemo in sedimo za pečjo. To pa ni nič posebnega, ker je letos pač po vseh naših krajih enako.

Pač pa bi imeli nekaj drugega, kar se ne godi povsod.

Gospod župnik nam je v cerkvi naznanil, mi pa povemo naprej, da se bodo z nami še drugi veselili. Kaj, sedaj v postu pa veselili? Da, saj to veselje je upravičeno, kajti dobili bomo nove zvonove. Že vsa leta smo gojili željo, dobiti k osamljenemu kličarju v stolpu še prijatelja, ki bi s svojim glasom doprinesel k lepemu ubranemu zvonjenju.

Po pogovoru pa, ki pravi: „Najprej štalca, potem kravca“, smo morali tudi mi najprej popraviti streho na cerkvenem stolpu in tudi cerkev smo od znotraj in zunaj na novo prevlekli. Za letos pa smo si naredili načrt, da si nabavimo samo zvonove. Ta želja se bo nam gotovo izpolnila, ker so že možje na delu, ki zbirajo denar, in ljudje po večini kar pridno in globoko segajo v žep. Dal Bog, da bi vse priprave dobro in srečno potekle in bi prišli pravočasno do zvonov. Prav radi bi jih imeli do križne nedelje, ker je na ta dan pri naši cerkvi romarski shod.

Pričakujemo, da nam bodo številni romarji iz Pokrč, Sentjurja in Šmarjete kakor tudi vneti častilci željnske Matere božje in našega cerkvenega patrona sv. Frančiška Ks. pomagali potegniti zvonove v stolp.

Gospodarstvo onstran meje

Lansko jesen nas je obiskal kmetijski strokovnjak, ki je bil na poučnem potovanju v Švici. Marsikaj zanimivega je vedel povedati. Ogledal si je več kmetijskih poizkusnih zavodov in vzornih posestev.

Najprej je bil nekaj časa na inštitutu univerze v Zürichu, kot agronom pa dodeljen v inštitut za pridelovanje rastlin za krmo. Inštitut vzdržujejo kmetijske družbe, zadruge, kmetje in tudi drugi, ki imajo od njega kakršnekoli koristi. V predmestju Züricha je veliko poizkusno polje, laboratoriji in pisarne. Vse delo je usmerjeno na raziskovanje pridelovanja dobre krme, bavijo se s problemi pašništva, travništva, pridelovanja krme na njivah in odbiranja ali selekcije najboljših krmnih rastlin.

Prednost paše

S poizkusi so ugotavljali, kaj bolj izkoristi travnike: košnja ali paša. V Švici in tudi po nekaterih drugih državah kosijo le toliko, kolikor je potrebno, da pripravijo suho krmo za z'mo. Tamkajšnji kmetje dobro znajo ceniti, koliko je vredna paša, ne samo zato, ker se živina naje dobre in sveže krme, ki jo tudi po okusu lahko izbira; poleg tega je pa živina zunaj na svežem zraku in soncu, ki je vir zdravja in lepega razvoja zlasti za mlado živino. Druga korist je pa v tem, ker na ta način prihranijo drago delovno moč, ki bi morala biti zaposlena pri košnji in drugi pripravi krme ter krmiljenju živine.

Tam ne pasejo tako kakor pri nas, ko ostane živina ves teden ali še več v eni in isti ograji - pašniku in proti koncu tedna že dobesedno strada. Živina ostane v enem oddelku pašnika le 3 do 4 dni. Velike pašnike imajo pregrajene v 12 do 15 oddelkov. Predno pride živina skozi vse oddelke, je zopet v prvem prav lepa mlada paša, ki jo živina zelo rada žre, zato se vedno do sita napase. Prvi dan spustijo v oddelek najboljše molznice in za njimi ostanejo tam slabše molznice in druge breje krave. Pri taki razdelitvi je bilo v oddelku manj živine, za katero je bilo vse dni dovolj potrebne paše. Živina se vedno do sitega naje, se giblje na svežem zraku, zato ima tudi boljše prebavo, s tem pride v višje vedno dovolj snovi potrebnih za tvorbo mleka. Švicarski kmet odbira in ima le tiste molznice, ki dajo na leto 4000 do 4500 litrov mleka in nekatere še kakšen liter več.

Pri živinorejcih in drugih vzornih posestvih so se povsod pohvalili, da s tem prihranijo veliko denarja in časa. Med drugim so omenili, da je živina vedno sita in vsako dodajanje močnih krmil je nepotrebno. Za zimo posušijo le nekaj sena in detelje, ker je večina zimske krme v silosih, podsipnicah in kleteh.

Urejeni pašniki

Pašnike imajo pregrajene le z električnim plotom. Kovinski količki-drogovi, ki jih zabijejo v zemljo, so dolgi približno 1.20 m. Na vrhu imajo pritrjen porcelanast izolator z zarezo, v katero vtaknejo žico, ki je v zvezi z električnim aparatom. Ta aparat obesijo na poseben kol. Električni tok udari žival le toliko, da jo odpodi nazaj, a ni smrtno nevaren. Takih plotov je veliko tudi pri nas na Koroškem. Popašen oddelek

polijejo z gnojnicjo, potrosijo s preperelim gnojem, ki je že skoro sam humus, in z umetnimi gnojili. Tako vsako leto sproti že v zimskih mesecih poskrbijo, da je zemlja dobro založena z naravnimi in umetnimi gnojili.

Sušenje sena in detelje

Povsod sušijo le na lesenih ostrveh različnik oblik in na dobro pocinkani in primerno debeli žici.

Poleg tega je v Švici nekaj električnih sušilnic. Že med zadnjo vojno je prišlo iz Anglije več kot dvajset takih sušilnic. To je precej draga reč, ki se obnese v kraju, kjer so veliki travniki. V teh sušilnicah se trava hitro posuši in zmelje v prah, ki ga hranijo v papirnatih vrečah na suhem.

Krmiljenje

Travna moka je odlična krma zlasti za krave molznice, ki potrebujejo za tvorbo mleka veliko beljakovin. Krava, ki ima 18 do 20 litrov mleka, dobi na dan 7 do 8 kg sena, 4 kg krompirja, 6 do 7 kg pese in 8 kg travne moke. Tako v zimskih mesecih. Poleti je pa itak na paši.

Poleg prej omenjene krme v silosih, zapsipnicah in kleteh imajo marsikje kar na njivi tako imenovani krmni ohrovt, ki ostane pod snegom in prenese tudi do 18° Celzija mraza. Pozimi ga nasekajo kar zmrzlega ter dajo v hlev na toplo, da se otaja in primerno segreje, ker od mrzle in zmrzne krme krave zvržejo ali vsaj dobijo močno drisko. Odrasla žival ga dobi do 50 kg na dan.

Večina živinorejskih gospodarstev ima dobre silose za živino in prašiče. V silos spravljajo vse, kar ne morejo posušiti. Predvsem gledajo na to, da sejejo take mešanice, ki imajo čim več beljakovin. Povečini pa silirajo otavo in zadnjo košnjo detelje. Ker v tej krmni primanjkuje sladkorja, kupijo marsikje sod melase (to je stranski produkt tovarn za sladkor), ki jo razredčijo in z njo polijejo silirano beljakovinsko krmo. Iz sladkorja se tvori kislina (podobna mlečni), ki krmo konservira in ji da prijeten kiselkast okus. V prodaji je tudi rastlinska kislina (amalis), ki je podobna mlečni. To kislino sedaj uporabljajo, da je krma dobro skisana in ohranjena. S tem bodo lahko konservirali vsako beljakovinsko krmo.

Naše kmetije (in s tem tudi živinorejci) so trpele zaradi vojne. Gospodarji, ki so marsikje prišli nazaj na prazno in v zane-marjene ali celo uničene domove, se trudijo, da bi z nakupom strojev in umetnih gnojil dosegli čim višji pridelek za prehrano in še kaj več za prodajo. Pri tem je prav, če upoštevajo tudi izkušnje kmetovalcev v Švici.

SVETOVNA POLJEDELSKA PRODUKCIJA STABILNA

Po statistikah, ki so zdaj gotove, je razvidno, da je gospodarsko leto 1954-55 bilo enakovredno gospodarskemu letu 1953-54. V Severni Ameriki in Aziji je bila žetev v zadnjem letu sicer nekoliko manjša kot leto poprej, vendar to izenačijo uspehi pri živinoreji.

Našim gospodinjam

Uporabljanje jedilnega pribora

V marsikateri družini, predvsem na deželi, je navada, da ne jedo mesa z vilicami in nožem tako, da bi si ga sproti rezali, ampak gospodinja navadno zreže cel kos mesa na majhne koščke in ga vsak po mili volji jemlje z vilicami s skupnega kroznika. Seveda na ta način družinski člani ne potrebujejo noža.

„Doma je pač kar po domače, kaj bi še tiste ceremonije z noži, saj niso potrebni!“ Tako in podobno se izgovarjajo kmečke gospodinjice. Ali pa ne pomislite, drage matere, da vaši otroci niso in ne bodo jedli vedno samo doma? Če so na potovanju, morajo jesti v gostilni. V mestu imate morda sorodnike in so tja povabljeni, kadar pridejo v mesto. Tudi svatovske in novomašne pojedine bodo prišle na vrsto. Nekateri se že vnaprej bojijo, kako bodo ob takih prilikah obvladali nož in vilice. Saj se predobro zavedajo, kako nerodno jedo, če je treba z vilicami v levi roki nositi v usta in v desni z nožem rezati in nalagati

oziroma nabadati na vilice. Le zakaj bi moral biti ravno kmečki človek neroden pri jedi in si zato na raznih pojedinah s svojo nerodnostjo greniti dobro jed ali se tej celo odpovedati?

Marsikje v mestu pa je v navadi, da tudi že večjim otrokom ne dajo noža in jim razrežejo jedi odrasli. Otroka prevzame občutek, da je treba za ravnanje z nožem neke posebne spretnosti, ki je sam nikakor ne zmore in pod tem vtisom ostane mnogokrat tudi v poznejših letih pri jedi neroden. Kakor hitro ima otrok toliko moči, da more obvladati nož in vilice, naj se navadi samostojno jesti z vsem priborom.

Drage matere, če hočete biti v vsakem oziru dobre vzgojiteljice svojih otrok, jih naučite že iz mladega tudi lepo jesti z vsem priborom! Ko bodo odrasli, vam bodo zelo hvaležni za spretnost pri jedi, katero ste jim posredovale in ste jo tudi bile dolžne posredovati.

Prvo dvigalo

V vsaki večji novejši hiši imajo danes dvigalo, ki mnogo pripomore k udobnosti. Malo kdo pa pomisli, od kdaj so ta dvigala v prometu in kdo bi mogel biti izumitelj „lifta“.

Raziskovanja so dognala, da je bilo prvo dvigalo narejeno v Parizu. Izumil ga je član francoske akademije znanosti de Villayer leta 1860. Njegovo dvigalo, ki ga je sam imenoval „leteči stol“, je obstajalo iz strojev in bilo opremljeno s protiutežmi.

Ta „leteči stol“ je veljal nekaj časa v Parizu za veliko modo in vsak večji hišni posestnik si ga je dal napraviti. Nekega dne je pa to hišno prometno sredstvo doživelo velik polom. Ko se je peljala s to napravo neka sorodnica princa de Condé, je dvigalo obstalo med dvema nadstropjema in prestrašena potnica je kričala tri ure na pomoč. S tem je „letečemu stolu“ odmrta slava, vendar se je spet uveljavil v zadnjem času.

KUHINJA

Surovo kislo zelje: Kislo zelje velja že od nekdaj za zelo zdravo, celo zdravilno hrano. Vse te ugodne lastnosti pa ima samo nekuhano kislo zelje. S kuhanjem namreč izgubi večino tistih lastnosti, zaradi katerih je koristno našemu zdravju.

Kislo zelje lahko pripravimo tako, da ga ne kuhamo in vendar prinesemo na mizo toplega. Toplo surovo kislo zelje pripravimo takole:

Sočnato, po možnosti doma skisano zelje (z zelnico) denemo v skledo in ga lepo narahljamo. Potem si pripravimo na štedilniku lonec z vrelo vodo in ga pokrijemo z narobe obrnjeno pokrovko. Na to pokrovko postavimo skledo s kislim zeljem in pustimo, da se lepo počasi ogreje. Medtem razbelimo 1/8 l dobrega olja ali nekaj masti, zrežemo drobno dve do tri čebule in jih dušimo v olju ali masti, da so mehke. Tik preden damo zelje na mizo, ga polijemo s to zabelo in ga krepko premešamo z 2 vilicami. V tako pripravljemem kislem zelju so ohranjeni vitamini in važne rudninske snovi, ki se sicer izgube, če zelje dolgo kuhamo in mu celo odvezamo vodo, v kateri se je kuhalo. Toplo surovo kislo zelje se prilega dobro ostalim kuhanim jedem.

V Württembergu v Nemčiji so našli ameriški pionirji v nekem prepravljemem rovu srebrnine za 100.000 DM. Zvedeli so, da je to srebrnino skrnil nekaj mesecev pred koncem vojne neki tovarnar srebrnih predmetov v zaboje in te zakopal v zemljo. Ker ta tovarnar vojne ni preživel, so dali zdaj to srebrnino njegovim dedičem. (AND/INP)

Krompir s pečenicami: Najprej spečem na masti, odišavljeni s čebulo, eno precej debelo pečenico. Ko je pečena, jo vzamem iz omake, ji odstranim kožo ter jo zrežem na tanke rezine. Krompir skuham v obličah. Kuhane olupim in zrežem na rezine. V kozici, kjer se je pekla klobasa, zarumenim malo moke, priložim krompirjeve rezine ter nekaj minut pražim. Posodo, v kateri nameravam peči, namažem z maslom, potresem z moko ter naložim na dno nekaj rezin klobase, na klobase krompir, nato zopet rezine itd. Ko je vse porabljeno, potresem po vrhu z drobtinami ter naložim sem in tja odrezke surovega masla. V srednje vroči pečici pečem pol ure. Ko je jed pečena, jo zvrnem na plitev kroznik ter dam s kakršno koli solato na mizo.

Krompirjevi žličniki z zdrobom: Olupljen krompir skuham v slani vodi. Kuhane stlačim, pridenem malo mleka in košček surovega masla. K pol kilograma krompirja primešam dva decilitra zdroba, pokrijem lonec ter pustim na toplem pol ure, da zdrob naraste. Z žlico zajemam žličnike, jih devam na razbeljeno mast ali surovo maslo ter pražim pokrito kakih pet minut. Na mizo dam kot samostojno jed.

ZANIMIVOSTI

JELKOVI STORŽI - VIR DOHODKOV

V Ameriki plača gozdarski urad za posebne vrste jelkovih storžev šest dolarjev za hektoliter. Farmaerji gozdnih predelov se te možnosti radi poslužujejo. Iz storžev pridobivajo seme, da tako pogodijo gole predele drugih pokrajin. Upajo, da se jim bo tako posrečilo pritegniti in uporabiti do slej nerodovitne pokrajine na jugu.

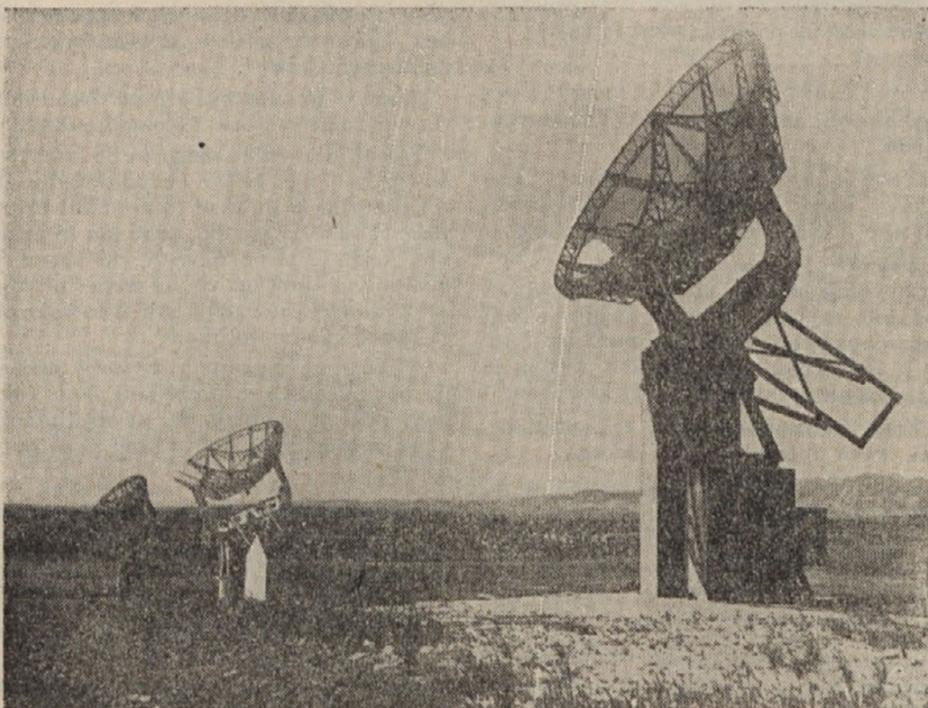
ZELEZNICE V SLUŽBI POTNIKOV

Zeleznice v Ameriki niso državna last, ampak so v rokah raznih firm. Ker konkurenca v ceni ni moderna in se tudi ne obnese, skuša vsaka družba nuditi čim več ugodnosti pri potovanju. Tako imajo zlasti v vlakih, ki peljejo preko kontinenta, luk-

suze vagone, kjer se potniki lahko zabavajo kot v kaki kavarni. Celotno možnosti kopanja imajo. Šest največjih družb se zdaj posvetuje, kako bi mogli udobnosti potovanja še povečati. Gradili bodo čisto nove vagone, pri čemer bodo zlasti upoštevali želje potnikov.

AMERIŠKA PRODUKCIJA AVTOMOBILOV

V prvih šestih tednih letošnjega leta so izdelali v Ameriki skoraj en milijon osebnih avtomobilov, kar pomeni povišanje produkcije za 40 odstotkov v primeri z isto dobo preteklega leta. V drugem tednu meseca februarja so dosegli rekord, ko so izdelali 168.160 avtomobilov.

V Ameriki raziskujejo žarke, ki prihajajo iz vseirirja, s pomočjo radioteleskopov, kot jih vidimo tu na sliki. S pomočjo teh aparatov, ki so last neke radioastronomske postaje v Coloradu, merijo valove, ki izhajajo iz sonca. (AND)

Mladina in javno življenje

Kdor ima mladino, ta ima bodočnost. Vsa totalitarna gibanja so zgradila svojo moč na mladini. Svoje uspehe so dosegla po mladini. V gotovih krajih je država vzela vzgojo mladine v svoje roke, da jo oblikuje po svoje. Drugim je to pravico vzela, n. pr. Cerkvi, privatnim organizacijam, da, celó staršem. Podobno se je godilo tudi pod nacizmom.

Mladina je slika, ki ustvarja nov čas — boljši ali slabši. V mladini je nakopičeno ogromno energij, ki lahko ustvarjajo čudeže npravne obnove, postanejo gibalno gospodarskega in kulturnega napredka ter socialne preobnove.

Mnogo mladih ljudi živi tjavendan. Ne zavedajo se važnosti vloge, ki jo bodo moralj nekoč odigrati. Mlade sile v njih spe. Ali je to t'p zdravega slovenskega fanta in dekleta? Ali sme kdo danes, ko se odigravajo za posameznika in za narodno skupnost tako odločilni dogodki, reči: „Kaj me briga to in ono, kaj me briga, kako je urejeno socialno življenje v državi? Bodo že drugi brez mene opravili.“ Vsak izmed nas je majčkeno, toda pomembno kolesce v živem organizmu, ki mu pravimo Cerkev, narod, država. Vsak ima svojo, od Boga določeno vlogo, katero mora odigrati na življenjskem pozorišču, ki je Cerkev, narod, občina, država. Ni vseeno, ali smo aktivni, delavni člani te skupnosti ali pa smo pasivni, nedelavni člani družabnega občestva. Pasivni člani storé samo to, kar morajo, in se zganejo samo takrat, kadar jih kdo sune pod rebra, so brez pomena za družbo v malem kakor v velikem.

Za javno življenje se moramo zanimati, za vse pojave javnega življenja se mora brigati mladina, zlasti fantje. Predvsem možje so poklicani za javno življenje, četudi žene in dekleta niso izvzeta. Mož je tisti, ki vodi občino, možje vodijo posojilnice, zadruge in razna druga gospodarska združenja. Možje odločajo v politiki in jo vodijo.

Fantje, ali ste že kdaj m'slili na to, da boste nekoč vodili doma občino, da boste morda izvoljeni v občinski odbor in tam soodločevali v občinskih zadevah? Ali boste kos nalogam, ki niso lahke? Ni vseeno, kdo sedi v občinskem odboru, kdo je župan ali zavzame mesto načelnika zadruge ali slične gospodarske korporacije. Čisto nekaj drugega je, če je ta mož, ki je na teh in sličnih mestih, širokega duševnega obzorja, značajan, ki ve, kako je treba prijeti to ali ono stvar, kakor pa, če sedi na tem mestu človek brez energije in zmožnosti, ki, kakor pravimo, ne vidi preko sosedovega plota. Marsikaj več in bolje bi se dalo storiti, če bi imeli dovolj ljudi, katere bi lahko v danih razmerah postavili na vodilna mesta, ko bi imeli manj kimavcev, pa več sposobnih in značajnih mož in fantov. Ne rečem, da jih nimamo, ampak pre malo jih je. Ker nam jih manjka, jih je treba vzgojiti. Treba je fante — bodoče voditelje javnega življenja — izšolati.

Fantje, na vas samih je, kako se boste za svojo nalogo pripravili, kako izobrazili! Svetli vzgledi naših požrtvovalnih javnih delavcev, ki so izšli iz naroda in delali za ljudstvo, vam kažejo pot, katero morate hoditi, če hočete biti dobri in koristni člani cerkvenega in narodnega občestva. Izobrazba, samovzgoja, to sta dve poti, po katerih boste prišli k cilju: uspešno delati za blagor skupnosti.

ŠPARTANSKA VZGOJA

Ferenčak je bil največji lenuh. Zanimala ga niso šolski predmeti. Prijala mu je samo telovadba, navdušeno je bil žogo, še rajši se je pretepal. Zato se je ognjevitó vrgel v domači nalogi na špartansko vzgojo, ki jo je takole opisal.

Špartanci so bili stari Grki. Mladi Grki so morali pri njih mnogo pretrpeti. Ko je špartanec zagledal luč sveta, so si ga ogle dali od vseh strani. Če je bil čvrst, je smel postati pravi špartanec. Če mu je pa kaj manjkalo, če je bil brez noge ali roke ali če je imel dve levi nogi ali dve desni roki, če je imel pod vratom krof, če je imel skrivljen hrbet in grbo, če je bil šantav, gluhi ali nem, so ga poslali na goró Taiget, kjer so ga požrle divje zverine.

Če je smel postati pravi špartanec, so ga poslali v gimnazijo. Tam se mu ni bilo treba učiti špartanščine, ker jo je znal. Knjig ni rabil. Pač pa je s součenci pridno telovadil na bradlji in druge najtežje vaje. Prostih vaj ni delal. Bile so zanj prelahke. Pač pa se je vadil plesati z mečem. Če ni napra-

Prosveta v Globasnici od Božica do pusta

Ze pred Božičem smo poročali, da je Kat. prosvetno društvo v Globasnici uprizorilo koncem meseca novembra lepo zgodovinsko igro, tragedijo v 5 dejanjih „Veronika Deseniška“. Zaostali pa smo s poročili v toliko, da javnost ne ve, ali smo se med Božičem in pustom kulturno udeleževali ali pa smo spali z msko spanje in čakali, kdaj nas bo zbudil naš Kralj Matjaž. Kaj bo držalo? Seveda prvo, kajti Globašani pusta ne pustimo kar tako mimo nas, da bi se pošteno ne nasmejali.

Prej pa, preden smo se vrgli na pusta, je moralo prosvetno društvo Globašanom in okolici še ponoviti igro „Veronika Deseniška“, kar se je zgodilo na Novo leto. Kakor prvokrat, tako je občinstvo tudi drugič na-

lijanska komedija iz 17. stoletja in se godi v Parizu.

Igralci so dobro podali vloge. Neki bogatnik je imel tri nečake, ki naj bi za njim podedovali vse njegovo bogastvo, toda to samo pod tem pogojem, če si bodo vsi enaki in v zeleni obleki, tako da se ne bodo razlikovali eden od drugega. Pri tem pride do velike zamenjave med poročencem, zaročencem in zaljubljenecem, kar povzroči salve smeha, navsezadnje pa se vendar vse spet dobro izteče.

Kljub slabemu vremenu na pustno nedeljo je bila udeležba zelo dobra. Občinstvo je domačemu prosvetnemu društvu za posredovanje kulturnih dobrin hvaležno in ga naproša, da bi mu tudi v bodoče nudilo

Igralci Kat. prosvetnega društva v Globasnici v igri „Veronika Deseniška“

polnilo dvorano do zadnjega kotička. Zelo dobra udeležba je bila tudi pri Šercerju v Šmihelu, kjer so igro ponovili v nedeljo, dne 2. januarja t. l. Ob tej priliki se Šercerjevim za vso naklonjenost najlepše zahvaljujemo, enako tudi Kat. prosvetnemu društvu v Šmihelu za pomoč, katero je izkazalo globaškemu društvu o priliki gostovanja.

„Beneški trojčki“

Tako so se glasila vabila po vaseh naše fare, ki so nas vabila na pustno nedeljo na kulturno prireditev v Šoštarjevo dvorano. No, smo si mislili, to bo pa spet nekaj za dobro voljo in veselo razpoloženje in res nismo bili razočarani, kajti smeha je bilo na kupe. Uvod smo posvetili našemu ljudskemu pesniku Lesičjaku s tem, da je mešani pevski zbor pod vodstvom Janeza Petjaka zapel nekaj pesmi, ki so bile v glavnem Lesičjake, da tako spravi v dvorano pravo pustno razpoloženje. Nato je sledila igra, ita-

moramo dandanes spoštljivo govoriti z gospodom šolskim slugo in gospodom ravnateljem.

Gotovo ste že izvedeli, da se vrtil dan za dnem pri Šoštarju 14 deklet okrog štedilnika, ki hočejo postati dobre kuharice in gospodinje. Kako pridne so bile in kaj so počenjale v zadnjih tednih, vse to vam bodo same pokazale prihodnjo nedeljo, dne 20. marca na razstavi in na odru. Zato bomo šli v nedeljo vsi na zaključno prireditev kuharskega tečaja v Globasnico, kjer si bomo izbrali medene srčke ali pa tudi druge...

Tako natihoma bi sprožili še tudi to, da pripravljamo domače prosvetno društvo lepo socialno igro v treh dejanjih „Zgubljena ovca“. Nato pa bodo pred zaključkom letošnje prosvetne sezone sledile še druge izvrstne igre in prijetna presenečenja.

Zvečer so morali biti tako utrujeni, da so se takoj ulegli in trdo zaspali. V slalnjačah niso imeli slame, temveč trsje. Tako so se utrjevali.

Če so bili lačni in niso dobili ničesar za pod zob, so smeli krasti, a če jih je kdo ujel, so se morali zagovarjati pred sodiščem. Če je imel kdo dobro nabrušen jezik in je znal lakonično govoriti, ni bil kaznovan.

Mladi špartanci so smeli celo ubiti belota. Tako so tedaj nazivali falote.

Peli so samo vojaške in bojne pesmi, da so se tem hrabreje borili zoper Perzijance in Atence. V bojih so bili strašno hrabri. Grozovito so bili okrog sebe z meči in sabljami in s ščiti. Mnogokrat so jih razbili na glavah svojih sovražnikov.

Če je mladi špartanec šel na boj, mu je mati dala ščit in mu rekla: „Ali z njim, ali brez njega!“

In na tako odlično nalogo je dobil Ferenčak tudi „odliččen“ red — popolnoma nezadostno.

MLADINA PIŠE:

Zapeljati moraš mojo nevesto!

Tomažu je bila sreča naklonjena. Imel je ljubko nevesto Hildo ter zvestega prijatelja Herberta.

Vse bi bilo v najlepšem redu, če bi ne bil popadel Tomaža nekega dne čuden domislek. Od kje mu je prišla ta ideja, ne vem; dejstvo je, da ga je vsega prevzela. Izkušati je hotel oba, in sicer istočasno, po znani metodi: Dve muhi na en mah.

„Herbert,“ je dejal nekega dne svojemu prijatelju, „zapeljati moraš mojo nevesto!“

„Jaz tvojo nevesto zap...!“

„Da, poslušaj me dobro! Sicer sem prepričan o Hildini ljubezni, toda hotel bi biti popolnoma zagotovljen, da mi je res zvesta. To preizkušnjo pa lahko samo ti izvedeš.“

Herbert se sprva nikakor ni hotel podati v to spletko, toda Tomaž mu je prigovarjal tako dolgo, dokler končno ni privolil.

Nič manj ni bila presenečena Hilda, ko ji je Tomaž naložil, da naj zapelje njegovega prijatelja. Zagroziti ji je moral z razveljavljenjem zaroke, da je lahko dosegel svoj cilj.

Tomaž sam si je pridržal pravico, da bo režiral vso stvar. Poslal je svojega prijatelja na se tanek, da bi njega oprostil. Nato se je pod pretvezo oddaljil za dalj časa ter pustil oba sama. Včasih je tudi naročil po dve kino-vstopnici, navedel v zadnjem trenutku, da je zadržan ter naprosil Herberta, naj spremlja njegovo nevesto. Od časa do časa sta morala oba poročati Tomažu kakor kakšnemu generalu. Pri tem ju je navadno podžigal, da bi prej prišel do cilja.

Ker sta bila ta dva mnogo skupaj, sta si postala naravno vedno bližja, tako da sta nekega dne popolnoma neodvisno izjavila, da ne bosta več igrala komedije. Toda nista poznala Tomaža, ki ni maral nobene stvari opraviti le na pol. Vsled svoje energije je nadaljeval s spletkarsko igro ter obljubil, da bo v najkrajšem času sam uspešno napravil konec. Nekega dne je predlagal skupno poletno potovanje na morje. Kar je Tomaž predlagal, so tudi izvedli.

Komaj so bili dva dni v obmorskem kopaljšču, je Tomaž prejel brzojavko, ki si jo je seveda sam naročil, da se mora takoj vrniti v domovino. Potolažil je oba s tem, da se bo vrnil najpozneje v osmih dneh ter jima želel še mnogo zabave.

Na dan odhoda skupnega prijatelja sta bila Hilda in Herbert nenavadno hladna drug proti drugemu in sta se celo izogibala, da bi si pogledala v oči. Ko sta se zvečer sprehajala po promenadi ob obrežju, sta korakala molčeč, kakor bi bila zatopljena v globoke misli. Šla sta dalje, ven iz letovišča do samotnih čeri. Mesec je počasi vstajal izza morja in njegovi koprneči žarki so se igrali v magični luči nad valovi. Vse ozračje je bilo polno ljubezni.

Usedla sta se drug poleg drugega na skalnato čer in se zazrla preko morja. Podzavestno je Herbert božal Hildino roko. „Priznati vam moram nekaj, Hilda, jaz...“ Po-tegnil jo je k sebi in jo prisrčno poljubil. Hilda je odprla ustnice, kakor bi hotela nekaj reči, toda molčala je.

Po osmih dnevih se je Tomaž vrnil. Bil je izredno dobre volje. Na vsej poti se je veselil poročil, ki mu jih bosta povedala ter od časa do časa ljubeče ogledoval dva majhna zlata prstana, ki ju je nosil spravljena v dragoceni škaticli.

Gospoda je odpotovala pred dvema dnevi, so mu tam sporočili čisto na kratko...

Tomaž je še vedno samec in bo ostal tudi za vse življenje. Nikar ne poizkušajte govoriti z njim o ljubezni in zvestobi! Pripovedoval vam bo zgodbo, ki se mu je pripetila, kako je svojo nevesto, od katere je upal, da ga ljubi nadvse na svetu, in svoje-ga najdražjega prijatelja skušal in kako sta ga oba sramotno goljufala.

„Nikdar ne zaupajte v zvestobo prijatelja ali dekleta. Če ste prebrisani, boste končno vendar le spoznali, da ste ogoljufani,“ vselej pripomni na koncu svojega pripovedovanja. Fr. L.

Farna mladina v št. Jakobu v Rožu ponovi v nedeljo, 20. marca, ob treh popoldne in ob sedmih zvečer igro v treh dejanjih

„IZGUBLJENA OVCA“

v farni dvorani.

Vabimo na to sodobno, pretresljivo resno zaloigro, ki nam pokaže žrtev otroka za spreobrnjenje očeta. — Pred igro boste videli barvne slike (64 lepih slik!) o življenju novega svetnika sv. Dominika Savio.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

A. Averčenko:

Moč zgovornosti

Na oglu tihe sevastopolske ulice, tam, kjer je sonce najbolj pripekalo, je dremal Tatar ter prodajal pomaranče.

Pred Tatarom stoji velika pletena košara, do polovice napolnjena z debelimi pomarančami.

Ves svet tarna zaradi vročine in dolgega časa - samo Tatar ne.

Njemu ni niti vroče niti se ne dolgočasi. O čem neki premišljuje, sedeč nad svojo košaro, v kateri je komaj za dva rublja vrednosti?

Bržkone sploh ne misli ničesar. S kakimi mislimi pa bi se tudi bavil, ko se vse njegovo svetovno naziranje suče preprosto v krogu vsakdanjih pojmov... To je tukaj dovoljeno, tam pa ni dovoljeno - no, dobro! Tatarju je to dovolj.

Len je pa tako, da se mu niti ne ljubi potihem zamrmrati zaljubljene tatarske pesmi, ki si jo na klarinet zapiska mladi Tatar, kadar v nedeljo spremlja na trg trgovca s sadjem.

Tatar torčej kima z glavo nad svojim kosom pomarančami ter se pri tem počuti tako dobro, da se mu niti ne ljubi, da bi dvignil glavo ter se ozrl na težki voz, ki se pelje mimo njega.

Nikjer ni videti človeka.

Naenkrat se od daleč pojavj opotekajoča postava moža v modri bluzi s slammikom na glavi. Videti je, kakor bi se opotekal brez cilja, zdelan od vročine in vina.

Ko se priguga do Tatarja, se ustavi pred njim ter kolne, zamišljene oči pa upre v košaro. Potem vpraša precej zategnjeno: „Pomaranče prodajaš?“

„Da-a,“ odvrne Tatar ter leno dvigne obrvi. „Ali bi jih rad?“

„Ti si Tatar?“ vpraša mož čez nekaj časa. „Sem,“ pritrdi dobrodušni Tatar. „Vsak mora b'iti od nekod... So Tatarji, pa so tudi Grki, kajne?“

„I seveda... A povej mi, ali vi Tatarji pijete žganje?“

„Ne; ne pijemo, je prepovedano.“

„Zakaj pa prepovedano, za božjo voljo?“ vpraša mož ter dvigne glavo. „Ali vam moram žganje škoduje - ali kaj?“

„Seveda škoduje, to je napisano v naših zakonih, da žganja ne smemo piti. To je velik greh!“

„Neumnost!“ odvrne mož velikodušno. „Kakšen greh? Gotovo niste prav razumeli korana... Daj mi ga, da ti pokažem mesto, kjer je pijača dovoljena...“

Tatar razžaljen zmaje z rameni. Dolgo premišljuje, ali bi mu odgovoril in kako.

„Ako se človek opijani, meri cesto... Ali je to lepo?“

„O tem nimaš niti pojma... Človek nikoli ne meri ceste iz lastne volje... To dela žganje... proti njegovi volji...“

„Tako je... Opoteka se, poje, riga kot osel, plaši pse in mačke... Ali je to prav in lepo?“

„Zakaj pa bi človek ne pel, ako je vesel?“

„Nič ne de, ako lepo poje... A pijan človek razgraja in nadleguje ljudi na cesti...“

„Brate... Čuj... Tatarče! Kaj se jaz zmenim za ljudi! Ali me razumeš? Da sem le jaz vesel! Ako pa drugim ni všeč, pa naj se še oni napijejo!“

Tatar zopet premišljuje. Premišljuje in ugiba, kako bi mu odgovoril. Naposled se zmagoslavno nasmehne in reče: „A človek, kadar je pijan, se zvali celo sredi ulice, zaspil, kot bi ga kdo ubil, in še okrade ga lahko kak nepridiprav!“

„Nimaš prav!“ se razvema zagovornik pijače. „Lažeš, Tatar, veš? Slišiš? Kadar se zvrne pijan človek, takrat je že vse zapil.“

„Nič zato... A čevlje mu lahko kdo vzame.“

„Prosim te! V takj vročini? Dobro... Se vsaj naučije prijetnega hlada...“

Tatar dvigne glavo proti nebu ter mežika proti temnomodremu, lepemu nebu, kakor bi iskal tam gori odgovora. Nato pa veli: „Gospodar, pri katerem služi tak človek, mu pa reče: Kaj boš ti, opica pijana? Izgubi se mi od hiše!“

„Človek naj pije pametno in naj se ne da ujeti od gospodarja.“

„Sploh naj ne pije! Sicer pa je žganje grenko, kakor je znano.“

„Ti o tem ničesar ne veš! Lahko pijes sladko žganje, če nočeš piti grenkega.“

„Povejte mi vendar, gospod,“ pravi Tatar nazadnje, „zakaj pa naj bi pil, ako ne čutim prav nikake potrebe?“

To je tehten pomislek, ki je vreden pozornosti. A zagovornik veselega pitja tudi z njim ni zadovoljen.

„Kako je neki to mogoče, da bi ne imel potrebe? Od kraja... seveda... gre težko, potem pa se navadi pijače - in lahko gre. Ali nisi nikoli čital statistike?“ ga vpraša opotekajoči se.

„Nikoli nisem čital.“

„Ko bi bil čital, bi bil spoznal, da po statistiki pride na vsakega človeka pol vedra žganja. Razumeš, he? Zato imaš dolžnost, da popiješ svoj del ali ne?“

Tatar globoko vzdihne, si pomakne čepico na obriti, od sonca ožgani tilnik ter pravi resno: „Kajpada... res je taka... seveda...“

„No, vidiš,“ pravi mož resno in gre dalje svojo pot. Ko pride v lukco, se upre ob stebel ter dolgo, dolgo gleda čez tiho, temno gladino morskkega zaliva. In premišljuje... Potem pa pravi sam pri sebi: „Pameten človek je ta Tatar... Z modrim človekom sem govoril... Prav ima... Ali ni res tako? Res je - čisto nepotrebno je žganje... Po vsej pravici je dejal: ob zdravje spravlja ljudi, ob denar, nazadnje pa ti še službo pojé... Že vem, kaj napravim... nehal bom piti... Kaj? Tiho, brez ugovora...“

Vzdigne roko ter dolgo stoji tako, nagnjen malo naprej, kakor bi poslušal nejasne, buče se glasove, ki se mu počasi oglašajo v prsah.

„Odloženo je: ne pijem več žganja!“

Ko je bil mož odšel, je Tatar naenkrat čutil nekako nevoljo.

Dolgo kima z glavo, premišljuje, tleska z jezikom ter krili s širokimi hlačami. Potem pa pravi sam pri sebi: „Ta mož mi je res govoril resnico... Tako je... Kaj je komu mar, ako sem se napil in sem pri tem dobre volje?“

In odločno se zravna na svojem mestu in si potisne kapo globje na tilnik. Ves vesel in zadovoljen si zadene košaro na ramo ter krepko odkoraka proti nabrežju - do vesle gostilne v zalivu, kateri pravijo „Mornarjevo veselje.“

MOJ GROB BO NA TUJEM

Moj grob bo na tujem v zavetju gorá, kjer kratka je pesem poletja, v bližini prepadov, na kraju svetá, v deželi planinskega cvetja.

Na grob mi bo tujec prinesel planik za šopek z visoke planine, borovčevih vejic in drugih mladik, zelenja iz senčne globine.

Pozimi bom z belo odejo pokrit in morda še včasih med letom. Moj grob bo na varnem, popolnoma skrit, tedaj pod globokim zametom.

Spominek na grobu mi križ bo lesen, prav skromen - čemu bi se ustil? Ko god bom obhajal deseto jesen, svoj prostor bom drugim prepustil.

Limbarski

VZORNEMU PROSVETNEMU NAČELNIKU DR. FRANCU KOTNIKU V SPOMIN

Koroška domovina tiho plaka. Onstran Pece na Ravnah se odprl je grob in pokopali so moža junaka.

Aj, ni še zacelil rane časa zob, nov sunek v slovenski literarni krog knjigi in besedi je začrtal rob.

Žaluje narod, rojakov tvojih mnog. Kako omiki srčno zdaj ledino bo oral, kdor ni v prosveti h'trih nog?

Idealen kakor ti: vzmet v širino, značaj kremen, ne zase, množino, bister duh, dozorel s srca mil'no.

Potomcem versko si odkril globino v mehki lepoti našega jezika; duhovom smer ravnal si v višino.

Oče bil si, šolnik. Tvoja odlika: obziren, pobuden, nepristranski sod. Ni varala te stanov razlika.

Titan nevidni delal si povsod, kjer odpoved, žrtev sta snovali; zato plačilo zdaj Bog ti daje tod, kjer vsi bi radi večno domovali.

M. S.

Vesela priatelja (Iz kitajščine)

Ko je bil Kuang Fu že čez sto let star in je še vedno dobro učil svoje učence, je zadržala kužna bolezen. Starčku je prizanesla. Zato pa je pobrala njegovega pranečaka, ki je bil na glasu kot velik prijatelj dobre kapljice, kmalu nato pa še njegovega prijatelja, vrtnarja, ki si je bil pri delu neprestano povepal.

Od vseh strani so se k modrecu zgrnili učenci, da bi mu izrazili sožalje. Našli so ga nepremično sedečega na pragu pred vrati, za katerimi je bil položil na oder oba mrtveca. Obžalovali so usodo teh dveh: iz hrupnega veselja se je moral nenadno posloviti prvi, iz ubrane zadovoljnosti drugi.

Modrec je skomignil z rameni: „Vso noč sem bil predsedel pred junjuna krstama. Zakaj mora ostati živ ravno oni, za katerega so davno minili vsi užitki in vse radosti, sem zaklical. Če bi le mogli menjati!“

Tedaj sem opazil, da smrt še ni bila zapustila sobe. Začel sem se z njo boriti. Ko sva se tako borila med seboj dolge ure do prvega petelinjega petja, ki je naznanjal dan, sem se zopet okrenil proti krstam: „Pojdita!“ sem zaklical v omamnem veselju. „Smrt se je dala omečit! Pristaja na to, da z enim izmed vaju zamenjam!“

„In?“ so vprašali učenci. Modrec je skomignil glavo: „Nobeden od njiju ni hotel.“

Ladja morskkega roparja

Prevod iz angleščine

(8. nadaljevanje)

Skrbnost, ki jo je bilo opaziti pri notranji uredbi, je pričala, da je voditelj te ladje vzdrževal železen red in disciplino ter je bil na drugi strani izurjen mornar. Kako bi tudi sicer mogla ladja toliko časa jadrati po svetu protizakonito in vendarle uspešno? Kako bi bilo vendar drugače mogoče vzdržavati red med tolpo lopovov, ki se niso bali niti Boga niti ljudi, katerih večna je imela na vestj razne umore in še hujše grozovitosti? Vse to je bilo pač edino mogoče, ker je poveljnik vse daleč presegal tako, da ni mogel dobiti nobenega tekmeča. Presezal jih je z nadarjenostjo, izvedenostjo v svojem poklicu, v pogumu in skoro velikanski telesni moči - in na nesrečo, presezal jih je tudi z grozovitostjo in zaničevanjem vsakega božjega in človeškega zakona.

Kaj je bil ta človek v mlajših letih svojega življenja, so vedeli le malokateri. Gotovo pa je bilo, da je bil izvrstno vzgojen, in govorilo se je celo, da je bil iz stare plemenite rodovine z bregov reke Tweed. Kako je postal morskki razbojnik - zakaj je bil izobčen iz družbe, kako je postal izgnanec, se ni zvedelo nikdar. Le toliko se je znalo, da je nekaj let trzil s sužnji, preden je zajel sedanjo ladjo in nastopil svojo zločinsko pot. Med svojimi ljudmi je bil znan pod imenom Kajn, in dobro si je izbral to ime, zakaj njegova roka je bila zadnja tri leta vzdignjena proti roki vsakega človeka in roka vsakega človeka proti njegovi. Kar se

tiče njegove telesne postave, je bil nekako šest čevljev visok, in njegove široke prsi in rame so pričale o velikanski telesni moči, kakršno je imel le malokdo. Njegov obraz bi se mogel imenovati lep, ako ga ne bi b'le preveč kazile brazgotine, in dasj je čudno slišati, njegove oči so bile pri vsem tem mile, nežnomodre. Imel je lepa usta in zobe kakor bisere. Lasje so bili lepo kodrasti in brada, ki si jo je po običaju morskkih razbojnikov dal rasti, je zakrivala spodnji del njegovega obraza. Njegova postava je bila popolna, zaradi svoje velikosti pa skoro strašna. Obleka mu je bila elegantna in se je lepo prilagala njegovi postavi; nosil je široke platnene hlače, rumene čevlje, kakršne izdelujejo na zapadnoindijskih otokih, volneno srajco, rdeč kašmirski šal, ki ga je ovijal kakor pas okoli telesa, zlato prevezen telovnik, črno žametasto suknjo z zlatimi gumbi, ki mu je po načinu sredozemskih mornarjev visela čez levo ramo, in lep turban s finimi čipkami. Dvoje samokresov in dolg nož za pasom so izpopolnjevali njegovo opravo.

Moštvo je vsega skupaj štelo stopetinsdeset glav, skoro vsake narodnosti. Vendar se je dalo opaziti, da so bili vsi višji ali Angleži ali iz drugih severnih dežel, ostali pa so bili večinoma Španci ali pa z otoka Malte. B'li so med njimi pa tudi Portugaleci, Braziljanci, zamorci in drugi; ti so tvorili dopolnilno moštvo, ki je štel v času, o katerem govorimo, petindvajset mož. Bili so Krumani, neko zamorsko pleme, dandanes dobro znano, ki prebiva ob obrežju okoli rta Palmas in katere so dostikrat najemali na naših bojnih ladjah, da so evropskim

mornarjem olajšali službo v nevajenem podnebju. To so veliki, močni ljudje, dobri mornarji, vedno srečni in veseli in radi težko delajo, v čemer se razločujejo od ostalih Afrikancev. Vdanj Angležem, govore njih jezik navadno toliko, da jih je mogoče razumeti, in so jako veseli, ako jih krstijo, kadar pridejo na krov. Prvo ime, ki ga dobe, obdrže navadno vse življenje in tako je mogoče, da je moč najti na tamošnjem obrežju vse polno Blücherjev, Wellingtonov, Nelsonov itd., ki radi opravljajo katerokoli delo najnižje vrste, ne da bi čutili, kako malo se to delo zлага z njih mogočnimi imeni.

Ne smemo misliti, da so prišli ti ljudje prostovoljno na razbojniško ladjo. B'li so v službi na eni ali drugi angleški ladji, ki so se bavile z obrežno trgovino, in so jih ujeli, potem ko so njih ladje zažgali, evropske mornarje pa pomorili. Obljubili so jim plačilo, ako bodo delali na tej ladji; ker pa tega niso pričakovali, so čakali le prvega ugodnega trenutka, da pobegeto.

Kapitan je stal z daljnogledom v roki na zadnjem delu ladie in časih ogledoval obzorce, da bi zapazil kako ladjo. Častniki in mornarji so ležali okoli ali pa malomarno hodili po krovu, sopihajoč od prevel'ke vročine, in nestrpnno pričakovali vetra, ki bi jim ohladil vroča čela. Z velikimi bradami, gol'h prsi, zagorelih drznih obrazov so tvorili skupino, ki je bila celo v miru videti strašna.

Sedaj moramo stopiti še dol v ladjino kabino. Oprava je bila preprosta; na vsaki strani je stala postelja. Ob steni v ozadju je bila velika omara, prvotno namenjena za

steklo in porcelan, sedaj pa založena z raznimi srebrnimi in zlatimi posodami vsake vrste in oblike; nabral si jih je bil morskki razbojnik z raznih ladij, ki jih je oplenil. Tudi svetiniki so b'li srebrni in prvotno gotovo namenjeni za nakit kake cerkve.

V tej kabini sta bili dve osebi, na kateri hočemo sedaj opozoriti svoje čitatelje. Ena izmed teh je bil neki Kruman prijetelega in veselega obraza, ki so ga bili krstili na ime Pompej Veliki; najbolj gotovo zaradi njegove velikanske postave. Na sebi je imel hlače iz jadvovine, sicer pa je bilo telo golo, da so se videle pod gladko svetlo kožo mišice, ki bi bile utegnile zbuditi občudovanje vsakega anatomu ali k'parja. Druga oseba v kabini je bil mladenič kakih osemnajstih let, inteligentnega, zalega obraza očividno evropske krvi. Vendar pa je bil njegov obraz otožen. Oblečen je bil precej tako, kakor smo malo prej opisali kapitana, samo da se je obleka še bolj prilagala njegovemu velikemu in lepo raslemu telesu. Sedel je na džvanu, pritrjenem v sprednjem delu kabine, s knjigo v roki, v katero je časih pogledal in potem je zopet vzdignil oči, da opazuje kretnje Krumana, ki je marljivo opravljal delo hišnikovo ter urejal in snažil dragocene stvari v omari.

„Masa Francisco, res lepa stvar to“, je dejal Pompej in mu kazal svetel vrč, ki ga je ravnokar snažil.

„Lepa,“ je odgovoril resno Francisco, „res, Pompej.“

„Kako je prišel Kajn do njega?“ Francisco je zmajal z glavo, Pompej, pa je položil prst na usta in pomenljivo pogledal Francisca. (Dalje prihodnjič)

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

Nedelja 20. 3.: 7.20 Duhovni nagovor. 7.25 S pesmijo pozdravljamo in voščimo. — Ponedeljek 21. 3.: 13.55 Poročila in objave. Za našo vas. 18.45 Operne arije. — Torek 22. 3.: 13.55 Poročila in objave. Zdravniški vedež. Narodne melodije. — Sreda 23. 3.: 13.55 Poročila in objave. Človeško življenje in letni časi. 18.45 Za ženo in družino. — Četrtek 24. 3.: 13.55 Poročila in objave. Razvojne črte slovenske proze, XIII. poglavje. — Petek 25. 3.: 13.55 Poročila in objave. Od pravljice do pravljice. 18.45 15 minut z Butejevimi sekstetom. — Sobota 26. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. Športni obzornik.

OBVESTILO

Slovenska radijska postaja v Trstu „Radio Trst II, katera oddaja lokalne programe v slovenščini, je spremenila svoj naziv v „RADIO TRST A“, Trieste, Trg Oberdan. 5.

Oglašuj v našem listu!

Vsakemu naročniku

„*Tednika*“

pomagamo

Pri vseh svojih nakupih se obračajte za nasvet na oglasni oddelek našega lista.

Pri večjih nakupih vam preskrbimo

popuste

Preskrbimo vam nadalje točno

dobavo

Preskrbimo vam tudi blago dobre kakovosti.

Ne zamudite torej ugodne prilike in naročajte po naših nasvetih

boljše in cenejše

Vedno smo vam z nasveti na razpolago, zato se obračajte na nas (zadostuje dopisnica).

OGLASNI ODDELEK

„*Našega tednika*“

v Celovcu, Viktringer Ring št. 26
Telefon 43-58

LJUBLJANA (val 202.1, 212.4, 327.1 m)

Zdravstveni nasveti vsak torek ob 17.30. Kmetijski nasveti vsako nedeljo ob 15.30 — Vsak dan ob 19.00 na valu 327.1 m oddaja za inozemstvo.

**„DRUŽINSKO GLEDALIŠČE“
ZA MOLITEV ROŽNEGA VENCA**

Nad 800 radijskih postaj v Združenih državah in drugod po svetu prenaša verski dramski radijski spored, ki mu pravijo „Družinsko gledališče“.

Dvajset strani obsegajoča brošura razlaga, od kdaj je in čemu služi „Družinsko gledališče“. „Ker je družina osnova, na kateri sloni trdno in srečno življenje naroda“ — pravi „zato se „Družinsko gledališče“ trudi, predočiti vsem ljudem — na žalost preraztresenega sveta — veliko vrednost in potrebo molitve.“

Pred nedavnim so te radijske sporede dopolnili televizijski sporedi. Mnogi hollywoodski in broadwayski igralci dajejo na razpolago čas in svoje talente v ta namen.

Na koncu omenjene brošure tudi stoji, da je bilo doslej podpisanih že nad 8 milijonov zaobljub za dnevno molitev družinskega rožnega venca. Prav v okviru svoje akcije za čim večje razširjenje molitve rožnega venca po družinah so pričeli z „Družinskim gledališčem“.

Preselitev ordinacije

Dentistka HELENE GALLE ordinira od ponedeljka, dne 21. marca t. l. v BAHNHOF-STRASSE 38 b/I (bivša tobačna tovarna).

Staro železo, medenino, bron, traverze kupi in prodaja tudi uporabljeno železo po primernih cenah. — Kupim tudi večje množine raznovrstnega papirja. Drobljenje avtomobilov.

Hugo Mundsberger

KLAGENFURT, Alois-Schader-Strasse 7

**DAMSKÉ PLASCE
MOSKE OBLEKE**

najboljše kvalitete in kljub temu poceni pri

Pleikner OHG.

BELJAK, HAUPTPLATZ NR. 2^a

**Das Haus der guten Möbel
4 Vorteile:**

1. Riesenauswahl — über 100 Ausstattungen
2. Die besten u. billigsten Möbel Österreichs
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

**STADLER-MÖBEL
KLAGENFURT**

SEMENSKA HISA

J. KAUSCHEJ

ustan. leta 1883 - večkrat odlikovana

Zoološka strokovna trgovina. Strokovna prodajalna piščancev vseh vrst pasem

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 20
Telefon 57-03
in 10.-Oktober-Strasse 4

Cemu ste v skrbeh, če boste še dobili „Naš tednik — Kroniko“ v trafiki ali pa morda pri sosedu! Izpolnite to naročilnico in naš list dobite na dom!

Tu odrežite in pošljite kot tiskovino v kuverti na naš naslov (Celovec - Klagenfurt, Viktringer Ring 26)!

Kot naročnik dobite naš list hitro in zanesljivo!

Naročilnica

S tem naročam list

„*Naš tednik — Kronika*“

Plačilne možnosti: mesečno 4.— šil. za tuzemstvo. Pri plačilu za pol leta ali celo leto dobite popust.

Ime:

Naslov:
(prosimo, da točno navedete tudi pošto!)

Datum:
(Podpis)

Einen guten Milchkaffee? Wenn man einmal weiß, wie gut er aus Melanda schmeckt, dann bleibt man schon dabei! Eine Rolle kostet nur mehr S 9,30, darum:

jetzt auch täglich...

MELANDA
billiger

KAFFEEMITTEL MIT 37 1/2 % BOHNENKAFFEE

ZA DOBRO VOLJO

Nehote uganil

Učitelj: „No, Francek, ali mi veš povedati, katere tri besede učencij najbolj pogosto rabijo?“

Francek: „Jaz ne vem.“

Učitelj: „Da, da — prav te tri besede!“

Stražnik in Mihec

Stražnik, ki je ujel na cesti pobeglo kravo in teleta: „Dečko, ali morda ti veš, čigava je tale krava in tele?“

Dečko: „Čigava je krava, ne vem; čigavo je tele, pa vem.“

Stražnik: „No, čigavo?“

Mihec: „Od krave!“

Kovačevo teto so pričakovali na obisk, a prav takrat, ko bi imela priti, je pismo noša prinesel brzojavko, v kateri je stalo: „Vlak zamudila — potujem jutri ob istem času.“

Vsi so se spogledali, le Ivanka je prasknila v smeh: „Teta je pa res neumna.“ „Zakaj pa?“ jo je vprašala mati svareče. „Zakaj? Ali ne izprevidite? Če bo šla na pošto ob istem času, potem bo vendar spet zamudila vlak.“

Naš dragi, srčno dobri brat, stric, svak in bratranec, gospod

Friedrich Riepl

solastnik firme Niemiez & Riepl, avto-delavnica in trgovina s stroji v Velikovcu — Völkermarkt, nosilec številnih vojaških odlikovanj iz prve svetovne vojne, nosilec „Kärntner Kreuzes“

je 12. marca ob 10.30 v 63. letu starosti, po dolgem in težkem trpljenju, previden s sv. zakramenti, svoje dobrotljive oči vse prezgodaj za zmeraj zatisnil. Njegovo življenje so izpolnjevale dobrota, delo in njegovo podjetje.

K poslednjemu počitku smo ga spremili v sredo 16. marca, ob 14. uri iz hiše žalosti Klagenfurter Vorstadt št. 13 na pokopališče v St. Rupertu v družinsko grobnico. Sv. maša zadušnica je bila brana v farni cerkvi v St. Rupertu v četrtek, 17. marca ob 7. zjutraj.

Velikovec - Völkermarkt, Klagenfurt - Celovec, Konjice, 12. marca 1955.

V globoki žalosti:

Anton Riepl, brat; Helene Lederer in Mitzi Riepl, sestri; nečaki in nečakinje.

Družini Josef Riepl in Josef Kowatsch v imenu vseh sorodnikov. Brez posebnega obvestila.

En starček je biv, je SCHLEPPE rad piv, dolgo je živ!

KINO

**CELOVEC-KLAGENFURT
STADTTHEATER**

18.—24. III.: „3-D-senzacionalni barvni film „Fegefeuer“ (ni za ml.)“

PRECHTL

18.—21. III.: „Tanz in der Sonne“ (barvni film).
22.—24. III.: „Der Superspion“

VOLKSKINO

18.—22. III.: „Du bist die Richtige“.
23.—24. III.: „Opfergang einer Mutter“.

DOBRLA VES

19. III. ob 14. uri in ob 20. uri: „Die süssesten Früchte...“
20. III. ob 16. uri: „Die süssesten Früchte...“
23. III. ob 20. uri: „Hölle am Kongo“ (ni za mladino)

PLIBERK

19.—21. III.: „Salome“ (za mladino od 14. leta)
23.—24. III.: „Strandräuber in Florida“ (ni za mladino)

Nemški linolej — Stragula dobra talna obloga, CERNY, Celovec, Neuer Platz 8

Poceni prodaja se nadaljuje STOFFSCHWEMME, CELOVEC Marktplatz.

Vsak teden nove pošiljke raznih avto-vozov samo Kä. Autozentrale POTUZNİK, Celovec-Klagenfurt St.-Ruprechtstrasse.

Pihalna godba, gitare, citre, gosli ugodno naprodaj pri Anton Häppl, izdelovalnica godal. Popravila takoj in poceni. Klagenfurt „Steirerhof“, Völkermarkter Platz 2.

PRODAM

posestvo 9.25 ha in 3 fia gozda v izvrstnem stanju, ravnina, elektrika, moč, vodovod in avtopostaja, v okraju Velikovec.

Črke za portal pri Jenoch, Klagenfurt, Herengasse 14.

Ročno-pletilni stroji Knittax, Rapidex, Trikorex samo pri Ing. Senekowitsch, Klagenfurt, Alter Pl. 28

Sanitarne naprave, centralne kurjave, vodovodne napeljave ANDLINGER, Celovec, Adlergasse, tel. 20-52. Strokovni nasveti in brezplačni proračuni. Dobave po tovarniških cenah. Električne črpalke. Vse na zalogi.

Vsakovrstno uro na obroke tedensko za

20.-šil.

pri

K. Friedrich

Klagenfurt, Lidmanskyyg. 3

Obiščite nas po dunnajskem sejmu. Pokazali bomo vse novosti. Radio-svetov. OTTO GAGGL, Villach RATHAUS